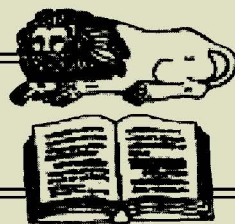

Jeromos füzetek

Biblia Éve 2008

74. szám

Karácsony

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2008

Karácsony	címlap
Ajánlás	1
Csendes percek (Tarjányi Béla)	2
Szent Jeromos élete és munkássága (Kocsis Imre)	4
A Magdalai Mária szülővárosa (Gyürki László)	11
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 63. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	17
Bibliaolvasás (Király Lászlóné)	24
A bibliaolvasás ajánlása (Aranyszájó Szt. János)	27
Biblikus folyóiratok szemléje (Székely István)	31
Innen-Onnan (Székely István)	35
A manna (Zimányi Ágnes)	40
Olvasóink kérdezik (Tarjányi Béla)	42
Társulatunk életéből	45
Könyvajánlatunk	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Székely István, Tarjányi Béla,
Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

Velünk maradt!

Isten irántunk való szeretetének legcsodálatosabb megnyilvánulása a második isten Személynek, Isten Fiának a megtestesülése. Isten Fia emberi testet öltve közénk jött, emberként a társunk lett, és megtanított arra, hogy hogyan lehetünk mi is társai Istennek. Kereszthalálával megmutatta, hogy Isten menyire szeret bennünket, föltámadásával pedig biztosított bennünket arról, hogy mi, emberek is részesülhetünk Isten örök, szeretettől áradó életéből.

Mivel azonban az ember értelmes, gondolkodó lény, Isten nem elégedett meg azzal, hogy pusztán testi mivoltunkat vegye magára és szentelje meg. Közénk jött, testet öltött az ő elképzelése, gondolata, igazsága is emberi szó, tanítás formájában is, először a próféták által, majd Fiának tanítása által, amint a Zsidóknak írt levél szerzője rámutat. Nem véletlen, hogy János evangélista Igének, Szónak nevezi Jézust.

Kétféle megtestesülésről beszélhetünk tehát: az emberi testen való lét felvételéről, és az emberi szó, beszéd, írás formájában való megtestesülésről.

Isten Fiának földi jelenléte nem szűnt meg azzal, hogy a Feltámadott visszatért Atyjához: távozása után velünk maradt mindkét formában: az Oltáriszentségben, emberi testi mivoltában, a Bibliában pedig emberi beszéd, szó, írás formájában.

Velünk maradt, hogy mi is vele lehessünk. Hogy vele és általa folytathassuk az ő művét, a világ megszentelését.

Tarjányi Béla

Az út is cél, nem csak a cél

Mindannyian ismerjük Jézus példabeszédét a szőlőmunkásokról (Mt 20,1-15), és a történetet hallva nehéz megállnunk, hogy a szőlősgazda eljárását ne tartsuk igazságtalannak. Hajlamosak vagyunk arra, hogy egyetértsünk a zúgolódó munkásokkal, akik reggeltől dolgoztak a szőlőben: "Ezek az utolsók csak egy órát dolgoztak, és egyformán kezelted őket velünk, akik viseltük a nap terhét és hevét!" (12.v.) De vajon miért csalódottak ők? Mert csak a fizetségért dolgoztak. Őket nem érdekli a szőlő, számukra teher a munka, csak azért vállalják, hogy utána zsebre vágassák a megígért bért, a nap-számot. Lehet, hogy szorgalmasan dolgoznak, gondosan kapálják, ápolják a szőlőt, de csak azért, hogy el ne essenek a kialakult és megszolgált fizetségtől.

Bizony, a példabeszéd kapcsán talán nem azt kellene feszegetnünk, nem azon kellene fáradoznunk, hogy magyarázatot találjunk a gazda igazságtalan eljárására, hanem elgondolkodhatnánk azon is, hogy mi vajon miért dolgozunk Isten Országá építésén? Érdekel bennünket egyáltalán a szőlő sorsa, a tőkék egészséges növekedése, a termés bősége? Vagy csak unottan, kényszeredetten dolgozunk, és várjuk a szép naplementét, amely meghozza a jutalmat? Ha valóban társai tudnánk lenni Jézusnak, nem irigykednénk a későn jövőkre, hanem sajnálnánk őket, hogy ők eddig tétlenül ácsorogtak, nem volt részük ebben a csodálatos munkában és együttlétben, amit mi kora reggeltől örömmel végezhattünk és élvezhattunk – a Szőlősgazdával, az ő szőlőjében, az ő munkatársaként.

Amikor a tékozló fiú hazatér (vö. Lk 15,11-32), az idősebb fiú fel van háborodva amiatt, hogy apja boldogan öleli magához az eltévedt fiút, és örömeiben vidám ünnepi lakomát rendez számára. "Lásd, hány esztendeje szolgálok neked – tör ki az otthon maradt, engedelmes fiúból a méltatlankodó szemrehányás –, soha meg nem szegtem parancsaidat, mégsem adtál nekem soha egy kecskét sem, hogy mulathassak barátaimmal. De amikor megjött ez a te fiad, aki a vagyodat parázna nőkre költötte, levágattad neki a hizlalt borjút..."

Méltatlankodik, irigykedik az öccsére, apja eljárását pedig igazságatlannak tartja. Nyilván ő is szívesen elment volna tele zsebbel kalandozni, élni a világát; ehelyett ő mindvégig itt robotolt és "szolgált" az apja mellett, annak parancsait soha meg nem szegve...

Mit tud erre válaszolni az apa? Azt, aminek az idősebb fiú örülhetne, ami az ő életét, sorsát tekintve sokkal nagyobb érték és gazdagság: "Fiam! Te mindig velem vagy, és mindenem a tiéd..." Ide, ebbe a közösségbe és örömteli együttlétbe tér most végre vissza az eltévedt fiú, ezt kellett neki eddig nélkülöznie. Mennyivel több és szebb tehát az, amiben az idősebbnek része volt! Milyen öröm, hogy ezentúl a fiatalabb is itt lesz ismét velünk!

Amikor Jézus tanítani kezdett, és követőket, társakat keresett, nem azzal kezdte: "Kerüljétek a bűnt, tegyétek a jót, hogy majd elnyerjétek az örök jutalmat", hanem: "Kiválasztotta a Tizenkettőt, hogy vele legyenek..." (Mk 3,14). Legyenek vele mindig, éljenek úgy, ahogy ő él, tegyék azt, amit ő tesz. Uralkodjék ebben a közösségben a testvér szolgálatának, szeretetének a szelleme. Alkossanak Isten akarata szerint való közösséget – itt, ebben a világban. "Én vagyok az út, az igazság és az élet" (Jn 14,6) – mondta később követőinek. Nem csak az út vége (az örök élet) a fontos és érdekes. Maga az út is cél és beteljesedés: a Jézussal való járás ebben az életben, a jelen világban.

Istennek nincs két világa. Amivé itt válunk, azok leszünk odaát is. Az öröklétre jutva lényegi változás nem történik bennünk: amennyire itt eljutottunk a szeretetben, annyi és olyan szeretet lesz bennünk az öröklétben is. Amilyen közel kerültünk Jézushoz itt, olyan közel leszünk hozzá odaát is. És csak ez marad meg belőlünk. Minden más elmúlik, mert minden más mulandó, és nem érinti a lényegét: a vágy és a gyönyör, a fájdalom és a gyötrődés, a siker és a kudarc stb.

Vannak pillanatok az életünkben, amikor megtapasztaljuk, hogy egyedül a szeretet az, ami fontos és megmarad. Például egy meleg, békés családi karácsony alkalmával.

Tarjányi Béla

Kocsis Imre

Szent Jeromos élete és munkássága*

Szent Jeromos életútja

Szent Jeromos – eredeti nevén Eusebius Hieronymus – a dalmáciai Stridonban született 347-ben. Már fiatalkorában Rómába került, s ott végezte tanulmányait. Nagy élvezettel mélyedt el híres latin szerzők, főként Cicero és Vergilius műveinek olvasásába. Ugyanakkor nem vetette meg a nagyváros által kínált szórakozási lehetőségeket sem. Ez idő tájt még nem volt megkeresztelve, de volt benne vallásos érzület, ami mindenekelőtt abban mutatkozott meg, hogy nagy tiszteletet tanúsított a vértanúk iránt, és rendszeresen látogatta a katakombákat. Miután befejezte tanulmányait, beiratkozott a katekumenek sorába. 366-ban részesült a keresztség szentségében. Ezt követően kezdődtek el folyamatos vándorútjai.

Rómából Galliába, Trier városába ment, ahol csatlakozott egy szerzetesközösséghez. A szerzetesi élet mély benyomást tett rá, s ezért elhatározta, hogy életét teljesen Krisztusnak szenteli. Visszatért Itáliába, és Aquileia városában néhány barátjával együtt Chromatius szerzetes vezetésére bízta magát. Közösségi életük középpontjában a Biblia tanulmányozása állt: Jeromos is itt kezdett el komolyan foglalkozni a Szentírással. Sajnos hamar feszültség támadt a szerzetesek között, amelynek egyik oka éppen Jeromos heves természete volt – ez egyébként a későbbiek során is súlyos konfliktusok forrása lett – s a közösség felbomlott. Jeromos ekkor úgy döntött, hogy felkeresi a sivatagi kolostorokat Keleten. Összecsomagolta jegyzeteit, könyveit, és Szíriába utazott. Első állomáshelye Antiochia volt, ahol ismereteit bővítette, majd a pusztában magányos remeteéletet élt. Imádkozott, böjtölt, de a fizikai munkától sem riadt vissza. Rendszeresen olvasta mind a Bibliát, mind a latin és a görög klasszikusokat. Jeromos bi-

* Ez a tanulmány szerkesztett változata annak az előadásnak, amely a Biblia Évében a Szent Jeromos tiszteletére Csörög községben tartott ünnepi összejövetelen (2008. 09. 20.) hangzott el.

zony sokszor durvának, faragatlannak érezte a próféták nyelvét. Bár ezt az érzést imával és böjttel szándékozott legyőzni, mégis újra meg újra Vergiliusnál és Cicerónál kötött ki. Egy éjszakai álom hatására azonban végre határozottan elkötelezte magát a Szentírás tanulmányozásának és magyarázásának.

Ebben az időszakban, vagyis a Keleten töltött szerzetesi évek során tanult meg héberül egy tudós rabbi irányítása alatt. Emellett életrajzokat írt – a puszta remeték életéről –, amelyek inkább a remete-életforma dicsőítései. A szerzetesi életmóddal együtt járó aszkézis igen megviselte Jeromost, emellett egyre nehezebben tűrte szerzetestársai civakodását. Ezért 378-ban ismét Antiochiába ment, ahol Paolinosz püspök pappá szentelte. Néhány évvel később pedig az említett püspök kíséretében visszatért Rómába. Damasus pápa felfigyelt művelt, iskolázott személyére, és titkárként maga mellett tartotta. A bibliafordító munka kiindulópontja – miként később bővebben szó lesz róla – szintén Damasus pápa ösztönzése és megbízása volt. A biblikus tevékenység mellett Jeromos lelki vezetéssel is foglalkozott. Főképp előkelő római hölgyek fordultak hozzá tanácsért és lelki irányításért. Sokan kifogásolták, hogy Jeromos csak nőknek beszélt Szentírással kapcsolatos kérdésekről. A szóbeszédre ingerülten válaszolta: kevesebbet foglalkozna nőekkel, ha férfiak többet érdeklődnének a Szentírás felől.

Damasus pápa halála után az új pápa már nem mutatott olyan jóindulatot Jeromos iránt, mint elődje. Emellett kemény, határozott fellépése és éles, kritikus nyelve miatt sok ellenfelet szerzett a római papok és hívek körében. Ezért úgy határozott, hogy visszatér keletre. Palesztinában, Betlehemben telepedett le, ahol kolostort építtetett. Itt megtanította szerzeteseit a kéziratok másolására, de gondja volt lelki fejlődésükre is. Mély vallásossággal áthatott, hosszú intelmeket intézett társaihoz, akik bizony olykor-olykor olyannyira elmélyülten hallgatták mesterüket, hogy a végén elbóbiskoltak. Ebben az időszakában fordította le az Ószövetség könyveit latinra. Ezenfelül több bibliai könyvhöz írt magyarázatot, kommentárt.

Szent Jeromos utolsó évei a szenvedések tisztítótüzeiben teltek el. Egészsége meggyengült, látása egye inkább romlott, és egymás után

vesztette el hűséges kísérőit. Ehhez járultak a nyugtalanító politikai események: a barbár gótok 410-ben elfoglalták és kifosztották Rómát, ami mély fájdalommal töltötte el Jeromost, hiszen ott nőtt fel és ott lett keresztény. 412-ben pedig szaracénok támadták meg a betlehemi kolostorokat, és Jeromosnak is menekülnie kellett. Az ezt követő évek valóban az elszakadás évei voltak. Jeromos kezdett eltávolodni mindentől, ami korábban közel állt a szívéhez. Szent Ágostonnak írt utolsó levelében nyíltan kimondta, hogy aki a halálra gondol, az hamarosan mindent megvet. 419 (vagy 420?) szeptember 30-án adta vissza lelkét teremtőjének.

Szent Jeromos, a bibliafordító és bibliatudós

Már az előző pontban leírtakból is látható, hogy Szent Jeromos irodalmi munkássága elég sokrétű volt: szerzetesi életet magasztaló és eretnek tanokat élesen cáfoló műveket egyaránt közzétett, emellett a keleti egyházatyák (Origenész, Alexandriai Didümosz, Cezáreai Euszébiosz) görögül írt műveinek latin nyelven való megjelentetését is szívügyének tartotta. Mégsem véletlen, hogy a köztudatban alapvetően bibliatudósként tartják őt számon, hiszen a Szentírás könyveinek latinra fordítása, illetve értelmezése volt írói tevékenységének legsajátosabb és legmaradandóbb gyümölcse.

Persze még egyszer érdemes kiemelni, hogy egy ideig Jeromos idegenkedett a Bibliától, pontosabban a Biblia túl egyszerűnek látszó nyelvezetétől. Még a szíriai remeteévei kezdetén is a latin klasszikusok rajongója volt. A Szentírás iránti elkötelezettségének végső lökést egy éjszakai látomás adott, amelyről saját maga számol be. Isten ítélőszéke elé ragadtatott, ahol hatalmas fényesség ragyogta körül. Egy hang afelől kérdezte, milyen hitűnek vallja magát. Jeromos nyilván úgy nyilatkozott, hogy ő keresztény, azaz krisztusi. A bírói széken ülő azonban élesen tiltakozott: „Te Ciceró híve vagy, nem pedig keresztény. Ahol a kincsed, ott van a szíved is.” A látomást követően Jeromos továbbra is foglalkozott ugyan római és görög írók műveivel, ám érdeklődésének középpontjában most már tényleg a Biblia állt. Ez abban is megmutatkozott, hogy élete végén, a sok szenvedés közepette, végleg szakított a klasszikusokkal, de

nem a Szentírással. Éppen a Biblia adta számára azt a nélkülözhetetlen lelki támaszt, amelyre szüksége volt a kínok elviseléséhez, s így ezek a szenvedések igazi belső tisztuláshoz vezettek.

A Szentírás iránti elkötelezettség és szeretet legékeesebb bizonyítéka a Jeromos által készített latin fordítás, a Vulgata. Hangsúlyoznunk kell, hogy nem ő volt az első, aki arra vállalkozott, hogy latinra fordítsa a Biblia szövegét. Valószínűleg Észak-Afrikában már a 2. század végén latinra fordították a Bibliát, ám az Ószövetség könyveinél nem az eredeti héber szöveget, hanem annak görög fordítását, a Hetvenes fordítást vették alapul. A 3. század közepén Rómában és Itáliában is használatban volt egy latin nyelvű fordítás. Vitatott, hogy ez teljesen új fordítás-e, vagy pedig az afrikainak az átdolgozása. Az Afrikában és Itáliában elterjedt fordítások gyűjtőneve a *Vetus Latina*, azaz Ólatin fordítás.

Jeromosnak Damasus pápa adott arra megbízatást, hogy nézze át, és szükség esetén javítsa ki az Ólatin fordítás Rómában közkézen forgó változatát. Feladata teljesítését – még a római tartózkodása során (384) – először az Újszövetség könyveinél kezdte. Itt még nem készített teljesen új fordítást: a már meglévő latin szöveget vette alapul, s azt ősbiblia görög kéziratok alapján javította, de csak azokon a helyeken (kb. 3500 hely), amelyeken mindenképpen szükségszerű volt.

Az ószövetségi könyvek fordítását már Betlehemben kezdte el, 391-ben. Ám ez esetben új módszert alkalmazott, hiszen most nem egy meglévő fordítást javíttatott, hanem tényleg új fordítást készített, és pedig az eredeti héber szöveg alapján. Az ún. deuterokanonikus könyvek közül – melyek kánoniságáról nem volt meggyőződve – csak Tóbiás és Judit könyvét fordította le arám kéziratok alapján.

A héber szöveg alapul vétele abban a korban igen eredeti eljárás volt, hiszen a korábbi latin fordítás vagy fordítások a görög nyelvű Biblia, a Hetvenes fordítás alapján készültek. Jeromost az a tény ösztönözte az eredeti héber szöveg alapul vételére, hogy a zsidók is ezt a héber szöveget használták, a görög fordítást pedig nem tartották megbízhatónak. Jeromos tehát a zsidókkal való vitában szeretett volna szilárd hivatkozási pontot adni kortársainak. Ugyanakkor el

kell ismerni, hogy a kortársak nem lelkesedtek igazán Jeromos kezdeményezéséért. A héberből való fordítást fölöslegesnek vélték, sőt esetenként a hagyománytól való eltérésnek tartották. Az ellenkezés ellenére Jeromos nekilátott a munkának. A fordításnál nem a könyvek kánoni sorrendjét követte, hanem először az egyszerűbb nyelvezetű iratokat ültette át latinra, s csak azután tért át a nehezebbekre. Bibliafordítói munkáját 406-ban fejezte be.

A Szent Jeromos által készített fordítást kezdetben – a fentebb említett okok miatt – idegenkedve fogadták, ám az ellenszenv fokozatosan enyhült, olyannyira, hogy a fordítás a középkorban általános elismerésre és tekintélyre tett szert, s ekkor kapta a Vulgata (elterjedt) nevet.

Szent Jeromos persze nemcsak lefordította a Szentírás könyveit, hanem magyarázta is azokat, szóban és írásban egyaránt. A betlehemi kolostor szerzeteseinek tartott homiliáit a zsoltárokról, Izajás könyvéről és Máté evangéliumáról a hallgatóság jegyezte le. Ő maga az alábbi bibliai könyvekhez készített írott kommentárokat: Teremtés; Prédikátor; a 12 kis próféta és a 4 nagy próféta könyvei; 4 páli levél (Gal, Ef, Tit, Filem); Máté evangéliuma; Jelenések könyve (Pettau-i Victorinus magyarázatának átdolgozása). A kommentárok viszonylatában megfigyelhető egyfajta szemléletváltás: először az allegorikus módszert alkalmazza, majd áttér a történeti (szó szerinti) magyarázatra. Ám igazában sohasem szakított teljesen az allegorikus-lelki értelmezéssel, mert az Ószövetség sok szövegének aktualitását csak így tudta megragadni. Azt az alapelvet, amely Jeromost a magyarázatok készítésekor vezette, az Izajás könyvéhez írt kommentár bevezetésében fejti ki részletesebben:

„Teljesítem kötelességemet Krisztus parancsainak engedelmeskedve, ahogyan ő mondja: Vizsgáljátok az Írásokat (Jn 5,39), és: Keressetek és találtok (Mt 7,7), nehogy azt kelljen hallanom, amit a zsidóknak mondott: Tévedtek, mert nem ismeritek sem az Írásokat, sem az Isten hatalmát (Mt 22,29). Ha ugyanis Pál apostol szerint Krisztus az Isten ereje, és Isten bölcsessége, és aki nem ismeri az Írásokat, az nem ismeri Isten erejét és bölcsességét sem, akkor, aki nem ismeri az Írásokat, az Krisztust sem ismeri.”¹

¹ Az idézet a Zsolozsmáskönyv 4. kötetéből való (1300. old.).

Jeromos tehát az Írásokban mindenekelőtt Krisztust keresi és tárja fel olvasói számára, persze nem feledkezve meg a történeti összefüggésekről sem. Az ószövetségi könyvek filológiai és történeti értelmezésénél többnyire a korabeli rabbinikus magyarázatokat követi, ám mindig ügyel arra, hogy a leírtakat – nem kizárólag csak a messiási jövendöléseket – kapcsolatba hozza Krisztussal, illetve a keresztény tanítással. A 45. zsoltárt például minden nehézség nélkül Krisztus és az egyház „jegyesi” kapcsolatára vonatkoztatja, a Jeruzsálemmel kapcsolatos jövendöléseket pedig az egyházban látja megvalósulni.

Befejező gondolatok

Szent Jeromos életéből és életművéből főleg két szempontot ajánlok különleges megfontolásra. Az egyik a már többször említett látomása, amely a Biblia iránti töretlen elkötelezettségre vezette őt: csak az mondhatja magát Krisztus-hívőnek, akinek életét valóban Krisztus, az ő hozzánk intézett és ránk hagyományozott igéje határozza meg. Szó sincs arról, hogy az irodalmi művek és egyéb olvasmányok feleslegesek lennének, de az elvárható, hogy Isten szava álljon érdeklődésünk középpontjában, s minden mást ennek az isteni szónak fényében szemléljünk és értékeljünk. A másik fontosnak tartott szempont Jeromosnak arra meggyőződésére vonatkozik, miszerint: aki nem ismeri a Szentírást, nem ismeri Krisztust. Ez lényegében annyit jelent, hogy a Biblia visz közel Jézus Krisztus személyéhez. Az Újszövetség viszonylatában ez a kijelentés nyilvánvalónak mondható, az Ószövetség esetében viszont kérdések merülhetnek fel bennünk, hiszen sok minden olvasható benne, ami mintha nem felelne meg Jézus tanításának (gondoljunk például az erőszakos cselekményekre, vagy az ellenség iránti bosszú megnyilvánulására az „átokszoltároknak”). Ám nem feledhetjük, hogy a kinyilatkoztatás teljességét Krisztus hozta el közénk, az Ószövetség e tekintetben csak előkészítő „lépés”, amelynek további tisztázásra, tökéletesítésre van szüksége (vö. Mt 5,17). Ugyanakkor mégis elmondható, hogy az újszövetségi tanítás legfontosabb elemei már az Ószövetségben megjelennek, csak nem abban a kristálytiszt, végleges formában,

mint amiben Krisztus elénk tárta azokat. Így az Ószövetség is hirdeti az irgalmas Istent, aki nem a bűnös halálát akarja, hanem a megtérését (Ez 18,23). Az Ószövetség is elismeri az ember alapvető bűnös-ségét, amelytől egyedül Isten tudja őt megszabadítani (Zsolt 51,12; Ez 36,24-28). Az Ószövetségben is szó van az elveszettet kereső jó pásztorról (Ez 34,11-16), Isten egyetemes üdvözítő szándékáról (Ter 12,3; Iz 19,19-25; 66,18-21), az Isten szolgálata és a felebarát iránti segítőkészség szoros összetartozásáról (Iz 1,10-20; 58,1-10), sőt olykor az ellenségszeretetre és a megtorlásról való lemondásra is találunk példát (1Sám 24; 26; 2Sám 1). Persze ezek gyakorta csak kezdetleges szinten vannak megfogalmazva, és más irányú tendenciák is érvényesülnek, mégis az Ószövetségben megláthatjuk Isten sajátos pedagógiáját, amellyel felkészítette a választott népet a csúcspontra, Jézus Krisztus üdvözítő művére.

Hazahozom őket a népek közül, összegyűjtöm őket az országokból, és hazavezérlem őket. Izrael hegyein legeltetem őket (Ez 34,13). A Szentírás szerzőit nem nevezi Izrael hegyeinek. Azokon legeltessetek, hogy biztonságosan tápláljátok. Amit onnan hallotok, annak örüljete, de utasítsátok vissza, ami rajta kívül van. Ne ködben kóboroljatok, hanem hallgassatok a pásztor szavára. Gyűljetek össze a Szentírás hegyeire. Itt van a szívetek gyönyörűsége. Itt nincs semmi ártalmas, semmi idegen; itt nagyon bőséges legelők vannak... A szentírási hegyekből fakadnak az evangéliumi igehirdetés patakjai, és a földkereskéség végéig eljut igéjük (Zsolt 18,5)... Ott mondják: jól érezzük itt magunkat. Ott azt is mondják: »Ez igaz és biztos. Nem tévedünk.«...Igazi gyönyörűségben pihennek majd... De nehogy magadra maradj, az Úr hozzáteszi: Én magam terelgetem majd juhaimat. A segítség számodra az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta (Zsolt 123,8).

Részletek Szent Ágostonnak »A pásztorok« című beszédéből.

[Ld. Az imaórák liturgiája. Évközi 25. hét, csütörtök.]

Gyürki László

A Magdalai Mária szülővárosa

A Da Vinci kóddal kapcsolatos könyvekben többször szerepel újságírói szenzációként Mária Magdolna Jézussal való kapcsolata. Ezeket az „állításokat” szakszerű írásokban tárgyalták és cáfolták. R.Wagner ferences írása alapján – amely az „Im Land des Herrn” c. szentföldi folyóiratban jelent meg – ellátogatunk Mária városába, helyesebben szólva csak annak helyére, egy rommezőre.

A Genezáreti tó északi partján Tibériástól Kafarnaum felé öt kilométerre egy elvadult rommezőt találunk, amely a tópartig terjed. Ezek a romok a régi bibliai Magdala maradványai. A helyet nem nagyon lehet látogatni, mert nincs parkolóhely, nincs út, nincsenek felírások, amelyek eligazítanának a helyre vonatkozólag. Pedig egy jelentős bibliai helyről van szó, amely egy jobb feltárást érdemelne. A szentföldi ferencesek remélik, hogy a hely ismét bibliai hely lesz, amelyet érdemes lesz meglátogatni, mert az evangéliumok jelentős szereplőjére, Mária Magdolnára emlékeztet. Az evangéliumokból ismert Magdala, Mária Magdolna születési helye. A „Magdolna” név jelentése „*Magdalából származó, magdalai*”.

Magdala Jézus idejében a Genezáreti tó egyik legjelentősebb városa volt. Fontos útkereszteződésben épült. A nem bibliai írások gyakran említik a helyet Migdal vagy görögül Tarichea néven. Mindkét név arra utal, ami a várost naggyá és gazdaggá tette: a hal-fogásra. A szemita „*Migdal nunaya*” név jelentése: „halak tornya”, a hellenista „*Tarichea*” név jelentése: „szózott, pácolt hal”.

A név először Cassius római prokonzul Ciceróhoz írt levelében fordul elő. Cassius Cézár egyik gyilkosa volt. A levél dátuma a Kr. e. 43 március 4, írásának helye pedig a taricheai tábor.

A Talmudban, de különösen a zsidó történeleznél Flavius Josephusnál gyakran szerepel *Migdal nunaya*, vagy *Tarichea*. Lakosainak száma 40 000 volt. Ha talán ebben kissé túlzott is, az adat arra

utal, hogy Magdala annak idején a Genezáreti tó városait, Tibériást, Kafarnaumot vagy Betszaidát messze túlszárnyalta.

Tarichea gazdagságát leginkább a halfogásnak köszönhetette. Josephus Flavius szerint a városnak több mint 200 hajóból álló flottája volt, és a Talmud egy megjegyzése szerint a város adója egy egész kocsira valót tett ki. Egy másik zsidó forrás szerint Magdalában templomi függönyök számára 80 szövözetlet volt. Tarichea lakosai többnyire zsidók voltak, és többször is szembe kerültek a rómaiakkal. Tarichea egy zelóta fészek lehetett. A későbbi császár, Titusz ezekkel a zsidó felkelőkkel háborúba keveredett, és már 4 évvel Jeruzsálem elfoglalása előtt bevette Magdalát és a zsidó lakosság között rettenetes vérfürdőt rendezett. Miután Hadrián császár Kr. u. 135-ben a zsidókat Jeruzsálemből száműzte, ezek egy része Magdalában telepedett le. Zsidó forrásokból tudjuk, hogy Magdalában egy egész korai keresztény közösség volt, amely ezek szerint már 275 előtt létezett.

Jézus és Magdala kapcsolatáról nem olvasunk az evangéliumokban. Nem említik, hogy Jézus nyilvános működésének első idejében, amikor Galileában a Genezáreti tó környékén prédikált, Magdalában is járt és csodákat művelt volna. Ennek ellenére mégsem valószínű, hogy nem kereste fel Magdalát, nem prédikált és csodákat sem tett ott. Már Magdala fekvése is felkínálja ezt. Ha Jézus Názáretből a wadi al-Haman völgyön át jött a Genezáreti tóhoz, akkor közvetlenül Magdalánál érkezett a tóhoz. De más utalásokat is találunk, amelyek arra engednek következtetni, hogy Jézus járhatott Magdalában. Például a nagy tömeg említése: „négyezer férfi ... és hozzá még asszonyok és gyerekek“ (Mt 15,36), akik a csodás kenyérszaporításnál jelen voltak, a nagy város Magdala közelségével magyarázható. Az után a csoda után Jézus, miután az embereket hazaküldte, csónakba szállt és *Magadan* vidékére ment (Mt 15,39). A *Magadan* név mögött könnyen lehetett Magdala elrejtve. A Mk 8,10-ben említett „*Dalmanuta*“-t a legtöbb bibliatudós szintén Magdalával azonosítja. Egy másik utalást is találhatunk Jézus jelenlétére Magdalában: a kenyérszaporítás után kijöttek a farizeusok, elkezdtek vele vitatkozni. Talán ők is e nagy városból érkeztek Jézushoz. A Mk 8,11 szerint

rögtön a kenyérszaporítás után olvasunk erről a vitáról. Magdala nagyrészt zsidó város volt, ahol zsinagoga is volt, mint az újabb ásatások bizonyítják.

De a legjobb utalás Jézus magdalai tevékenységére maga Mária Magdolna. Amikor őt az evangélium említi, akkor többnyire hozzátesszi: Mária Magdalából. Ő azokhoz a galileai asszonyokhoz tartozott, akik az apostolokkal együtt Jézust vándortanító útjain és Galileán keresztül Jeruzsálembe vezető útján kísérték. Lukács 8. fejezete elején olvassuk: *„Történt azután, hogy bejárta a városokat és a falvakat, prédikálta és hirdette az Isten országának evangéliumát. Vele volt a tizenkettő, és néhány asszony, akiket meggyógyított a gonosz lelkektől és a betegségekből: Mária, akit Magdolnának hívnak, akiből hét ördög ment ki, és Johanna, Kúzának, Heródes helytartójának a felesége, valamint Zsuzsanna, és sokan mások, akik segítettek őt vagyonukból”*. Mária Magdolna meggyógyítását leginkább Magdalába tehetjük. Ugyanezeket a galileai asszonyokat találjuk Jézus keresztre feszítésénél és temetésénél is. Márk evangéliumában olvashatjuk a keresztre feszítés leírásakor: *„Asszonyok is voltak, akik messziről figyelték. Köztük volt Mária Magdolna és Mária, az ifjabb Jakab és József anyja, és Szalóme, akik, amikor még Galileában járt, követték őt és szolgáltak neki”* (15,40-41). Húsvét reggelén, amikor az asszonyok a sírhoz mentek, Mária Magdolnát név szerint is említi az evangélium. Ő azokhoz az asszonyokhoz tartozott, akik különös élményükről: az üres sírról és az angyal megjelenéséről értesítették az apostolokat. Azután Mária Magdolna az, aki a feltámadt Úrral találkozott, ahogy Márk közli: *„Amikor a hét első napján reggel feltámadt, először Mária Magdolnának jelent meg (16,9)*. János evangéliuma ezt a jelenetet hatásosan és szemléletesen mondja el (20,11-18).

Magdolna a keresztény hagyományban kiemelkedő helyet kapott. Ennek oka, hogy Jézus legszorosabb baráti köréhez tartozott, ő volt a Feltámadott első tanúja, később pedig szülőhelye fontos állomása lett a szentföldi zarándokoknak. Szent Ágoston az *„apostola apostolorum”* (az apostolok apostolnője) címmel, ruházta fel, mert ő vitte elsőként az apostoloknak a húsvéti üzenetet. Ezenkívül hírnevét még

az is tovább növelte a keresztény hagyományban, hogy az evangéliumok még két női alakjával hozták kapcsolatba. Lukács evangéliumában azt a helyet, ahol Mária Magdolna először szerepel (8,1-3), az a jelenet előzi meg, amikor egy bűnös asszony a városból Simon farizeus házába jön, ahol Jézus a vendég. Az asszony Jézus elé térdel, lábait könnyeivel áztatja, csókolgatja, illatos olajjal megkeni és hajával törli meg (Lk 7,36-50). Lukács elhallgatja az asszony nevét, de mi sem kézenfekvőbb, mint a néhány sorral később említett Mária Magdolnával azonosítani. Nagy Szent Gergely pápa és vele a nyugati egyház hagyománya ezt tette. De még egy másik evangéliumi Mária is adódott, akivel Mária Magdolnát azonosítani lehetett: Lázár és Márta testvére, a betániai Mária. Ez a Mária is megmossa és olajjal keni meg Jézus lábait, nem a bánat és szeretet jeléül, hanem Jézus temetésének megelőlegezésként (Jn 12,1-8). A betániai Mária azonosítása Mária Magdolnával a nyugati egyházban ugyancsak hagyomány lett. A keleti egyház ezt a három Máriát külön tiszteli és külön személyeknek veszi, és ez az evangélium mondanivalóját jobban kifejezi, mint a nyugati hagyomány.

Mária Magdolna nagy tiszteletéhez járultak még az *apokrif iratok* is, amelyek több legendát fűztek alakjához. Ebből az is következett, hogy a vele kapcsolatos helyek a keresztény zarándoklatok fontos állomáshelyei lettek. Ha a betániai Máriával azonosítják, akkor a zarándok Jeruzsálem közelében Betániában tiszteli, ahova Lázár és testvérei, Mária és Márta házáat helyezték. De születési helye is, Magdala Galileában, a régi időkben látogatott zarándokhely volt.

A régi zarándok beszámolóiban mindezt megtaláljuk. Az első bizonyítékot Theodosziosz archidiaconus írásában találjuk Kr. u. 518 és 530 közötti időből: *“Tibériás Magdalától –, ahol Mária úrnő született – két mérföldre van”*. Magdala tehát annak idején a szentföldi zarándokhelyek közé tartozott. Willibald, a későbbi eichstätti püspök, aki 724-től 726-ig bejárta a Szentföldet, megemlíti, hogy útján Tibériástól észak felé meglátogatta Magdolna faluját. Magdalában egy templomról, „ahol Mária háza található, és ahol az Úr őt meggyógyította“, először Epiphaniusz szerzetestől értesülünk, aki a 10. század elején járt a Szentföldön. A *„Heléna és Konstantin élete“*

című dokumentumból, amely a 9. vagy a 10. századból származik, még azt is megtudjuk, hogy ezt a templomot Mária háza fölé Heléna császárnő építtette. Ha ennek az állításnak hitelességét meg is kérdőjelezzük, azt mindenképpen igazolja, hogy Magdalában egy templomot Mária házaként tiszteltek. Más középkori zarándok leírások is említik Magdalát, mint zarándokhelyet: Alexandriai Eutychiusz (10. század), Dániel apát (1106-1107), Würzburgi János (1165 körül), Theodoszusz (1172 körül) és Burckhard (1283 körül). A keresztes idők után, mikor Palesztina teljesen muszlim uralom alá került, a jelentések egyre gyérebbek lesznek, mert Mária Magdolna bibliai szent helyei elpusztulnak. Már 1294-ben a domonkos Ricoldus de Monte Crucis ezt írja: *„Magdalában egy szép templom látványakor, amelyet istállónak használnak, sírtunk. Aztán énekeltünk és Magdolna evangéliumát olvastuk”*.

A 14. századból még két zarándokfeljegyzésben találunk említést Magdaláról: Veronai Jacobus, 1335 körül és Niccolo Poggibonsi, 1345 körül. De éppen kevés tartalmuk utal arra, hogy Magdalában már semmi említésre méltó sem látható. A ferences Franciscus Quaresimus 1626-os részletes leírása a Szentföldről csak néhány sorban említi Magdalát: *„Ha Tibériásból a Galileai tenger mellett északnak Kafarnaum felé megyünk, ami 10 mérföldre van Tibériástól, néhány jelentős helyet találunk, jobban mondva ezek nyomait, a szép Genezáret vidékét. Először is Magdalát, Mária Magdolna városát... Magdala nevét a tornyai és várfalai miatt kapta, amelyek jól megvédték. Innen származott Mária Magdolna és itt gyógyította meg Krisztus. Egyesek még azt mondták, hogy házáat is látták. Ma már csak a város helyének romjait mutatják. Az arabok Magdaliának nevezik”*. Quaresimus terjedelmes munkájának kiadói 1881-ben még egy megjegyzést fűznek hozzá: *„ma a helységet Megdelnek hívják és néhány szegény muszlim lakja”*.

Magdala állapota a mai napig nem sokat változott. Ha a zarándok Tibériásból Kafarnaum felé halad, nem lát többet, mint amit Quaresimus 1626-ban írt róla: rommezőt egy csodálatos szép tájon a Genezáreti tó partján. Az arab falu, amit minden lábjegyzet megemlít, 1948-ig megmaradt, de mára már az is eltűnt. Ez a kis arab falu Al Megdel, amelynek a neve a régi nagy városra emlékeztetett, háborús

események áldozata lett 1948-ban, és mint sok más arab falu is annakidején, Izrael térképéről teljesen eltűnt, összes lakója elmenekült.

A ferencesek feltárásai - A Szentföld őrei, a ferencesek, a 20. század elején a rommező egy részét megszerezték. Két ferences régész, S. Saller és B. Bagatti, az arab falu, el-Majdal utolsó lakóitól 1935-ben információt gyűjtöttek és rajzot készítettek az akkor látható régiségekről. De csak az elmúlt század hetvenes éveiben kezdte el a régészeti feltárást és ásatást két ferences, V. Corbo és S. Loffreda. Ők vezették a közeli Kafarnaum ásatásait is. Magdaláról, annak történelméről már sok meglepő leletet és információt hoztak napvilágra. Egy bizánci korból származó nagy kolostor nyomai kerültek elő. A Magdolna templomot, amely 1294-ben még állt, eddig még nem találták meg. A Jézus korabeli Magdala utcáira, pazar villáira, vízvezetékekre, tornyokra rátaláltak. Különösen értékes leletnek számít egy kis zsinagóga Jézus idejéből, amely talán a legrégebb is lehet az egész országban. Megcsodálható egy csónakot ábrázoló mozaik is. Az ásatásoknál talált érmék kora a Makkabeus király Alexander Janneus uralkodásától (Kr. e. 103-76) Konstantin császár idejéig (Kr. u. 324-337) terjed. Jézus idejéből valók is vannak köztük: egyik Archelaus negyedes fejedelmé (Kr.e. 4-Kr.u. 6), a másik az első judeai prokurátoré, Coproniusé (Kr.u. 6-9).

A szentföldi ferencesek számára fontos lenne Magdalában ezeket az értékes maradványokat a zarándokok számára láthatóvá tenni. Egy olaszországi intézmény is azon fáradozik, hogy szponzorokat szerezzen e terv megvalósításához. Szeretnék, ha minél előbb azokon az utakon járhatnánk, amelyeken talán Jézus is járt tanítványaival együtt, s előkerülne a szép templom nyoma is, ahol a régi források szerint Magdolna háza állt.

Bibliaórák a Mária Rádióban

Minden héten szerdán 10-11-ig szentírási szöveg olvasása és magyarázata hallható a Mária Rádióban. A műsor telefonos, a műsor ideje alatt a felolvasott résszel kapcsolatban kérdéseket lehet feltenni a 274-09-04 telefonszámon.

Műsorvezető: *Vágvölgyi Éva*, Társulatunk főtitkára.

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

A tízparancsolat (Kiv 20,1-17)

**A választott nép átveszi
Isten uralmának életrendjét**

A.) Alapgondolat

A tízparancsolat szövegkörnyezetének döntő jelentősége van a helyes értelmezésben. A régi katekizmusokban így hangzik a tízparancsolat eleje: „Én vagyok a te Urad, Istened: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj”. Az ember önkéntelenül is úgy gondol Istenre, mint egy mindenható Úrra, aki fölényes és ellentmondást nem tűrő parancsokat osztogat és teremtményétől feltétlen engedelmisséget és alárendeltséget követel. A teljes, csorbítatlan bibliai kezdet ezzel szemben egy egészen más képet tár elénk. Isten nem mint parancsosztó, hanem mint szabadító mutatkozik meg. És nem az erkölcsi kötelezettségekkel kezdi, hanem a szabadítással (lásd „Sasszárny-beszéd”). A tízparancsolat így a kivonulás-tapasztalat kifejeződésévé válik. Egy új, felszabadított és szabad cselekvés lehetőségéé lesz a kivonulás-tapasztalattól. Mint alap, nagyon fontos a tízparancsolat számunkra, a keresztyénség szótárában többszörösen alá van húzva. A tízparancsolat két táblájára irányítva a tekintetünket a következőkben lehet összefoglalni a mondanivalót:

➤ Jahve megszabadított téged a hamis istenek rabszolgaságából; ezért nem leszel többé alávetve, kiszolgáltatva hamis isteneknek, és rajtam kívül a világon senkinek és semminek ne légy a szolgálója.

► Jahve érvényt szerzett a jogaidnak és lehetővé tette számodra az életet és a szabadságot; ezért neked is érvényt kell szerezned mások jogainak, lehetővé tenni számukra az életet és a szabadságot.

B.) Szöveg: Kivonulás könyve 20,1-17

C.) Bevezetés

1.)

Kiv 20,2-17

2 »Én, az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a rabszolgaság házából.

3 Rajtam kívül más istened ne legyen!

4 Ne készíts magadnak faragott képet, és semmiféle képmást arról, ami fenn van az égen, vagy lenn a földön, vagy a föld alatt, a vizekben!

5 Ne imádd ezeket, és ne szolgálj őket, mert én, az Úr, a te Istened erős és féltékeny vagyok, és az atyák vétkét megtorlom gyermekeiken, és azok harmadik és negyedik nemzedékén, akik gyűlölnék engem!

6 De irgalmasságot gyakorlok ezer nemzedéken át azokkal, akik szeretnek engem, és megtartják parancsaimat.

7 Ne vedd hiába az Úr, a te Istened nevét: mert nem hagyja büntetlenül az Úr azt, aki hiába veszi az Úr, az ő Istene nevét!

8 Emlékezzél meg arról, hogy a szombat napját megszenteld!

9 Hat napon dolgozzál, és végezd minden munkádat!

10 A hetedik napon azonban az Úrnak, a te Istenednek szombatja

M Törv 5,6-21

6 Én, az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a rabszolgaság házából.

7 Rajtam kívül más isteneid ne legyenek.

8 Ne készíts magadnak faragott képet, se hasonmást semmiről, ami fenn az égen vagy lenn a földön van, vagy a föld alatt, a vizekben lakik.

9 Ne imádd, s ne tiszteld ezeket, mert én az Úr, a te Istened, féltékeny Isten vagyok. Megtorlom az atyák gonoszságát fiaikon harmad- és negyedízig, mindazokon, akik gyűlölnék engem,

10 de irgalmasságot gyakorlok sok ezerízig azokkal, akik szeretnek, és megtartják parancsaimat.

11 Ne vedd hiába az Úrnak, a te Istenednek nevét, mert nem marad büntetlen, aki hiába veszi az ő nevét.

12 Figyelj a szombat napjára, hogy megszenteld azt, amint megparancsolta neked az Úr, a te Istened.

13 Hat napon dolgozzál, és végezd minden munkádat,

14 a hetedik nap azonban szombat, azaz nyugalomnap legyen az

van: semmiféle munkát se végezz azon se te, se fiad, se lányod, se rabszolgád, se szolgálód, se állatod, se a jövevény, aki a kapuidon belül van!

11 Hat nap alatt alkotta ugyanis az Úr az eget és a földet, a tengert, és mindazt, ami bennük van, a hetedik napon azonban megpihent, azért áldotta meg az Úr a szombat napját, és azért szentelte meg.

12 Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú életű légy azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad majd neked!

13 Ne ölj!

14 Ne paráználkodj!

15 Ne lopj!

16 Ne tégy hamis tanúságot felebarátod ellen!

17 Ne kívánd meg felebarátod házát!

Ne kívánd meg feleségét, se rabszolgáját, se rabszolganőjét, se marháját, se szamarát: semmijét se, ami az övé!«

Úrnak, a te Istenednek tiszteletére. Ne végezz rajta semmiféle munkát, se te, se fiad, se lányod, se rabszolgád, se rabszolganőd, se marhád, se szamarad, se bármi más állatod, se a jövevény, aki kapuidon belül van, hogy nyugodjék rabszolgád és rabszolganőd, éppen úgy, mint te magad. **15** Emlékezzél meg arról, hogy magad is szolga voltál Egyiptomban, s az Úr, a te Istened hozott ki téged onnan erős kézzel és kinyújtott karral; azért parancsolta neked, hogy tartsd meg a szombat napját.

16 Tiszteld atyádat s anyádat, amint megparancsolta neked az Úr, a te Istened, hogy hosszú ideig élj, s jó dolgod legyen azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad majd neked.

17 Ne ölj!

18 Ne paráználkodj!

19 Ne lopj!

20 Ne tégy hamis tanúságot felebarátod ellen.

21 Ne kívánd meg felebarátod feleségét, se házát, se mezejét, se rabszolgáját, se rabszolganőjét, se marháját, se szamarát; semmit se, ami az övé.'

2.) A tízparancsolat szövegkörnyezete

a.) A tízparancsolat

– az ajándékba kapott és továbbajándékozandó szabadság szava

A bibliai tízparancsolat mint ős-hír, Istentől ajándékba kapott és lehetővé tett szabadságra akarja meghívni az embert. Arra hív, hogy működjunk közre a szabadítás-történetben, amelyet Isten ebben a mi világunkban mozgásba hozott Izrael Egyiptomból való kivonulása és Jézusnak a halál és a bűn hatalma alóli „kivonulása” által. Meg akar

hívni arra, hogy ezt továbbadjuk a tetteink és a megváltásra mondott igenünk által, úgy, ahogy meghagyta számunkra. A tízparancsolat nem alárendeltségről szól, hanem lendületet ad az életbe és a szabadságba való belépésre. A haszid hagyomány ezt a felismerést egy rövid történetben így foglalja össze:

„– Ez a hitem alapja – mondta rabbi Bunam –, ez a szakasz:” Emeljétek föl a magasba szemeiteket és lássátok meg, ki teremté azokat?”

– Valóban alap – felelte Jehudi –, de jobb nekünk, Izrael népének, ha arra a szakaszra építkezünk: 'Én, az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földjéről, a szolgálat házából.'

– Hiszen mindig feltették a kérdést – mondta rabbi Bunam –, miért éppen így kezdődik a tízparancsolat nem pedig más szavakkal: 'Én vagyok az Örökkévaló, a te Istened, aki az Eget és a Földet teremtette.'

– Ha így állna az Írásban – felelte Jehudi –, az ember azt mondhatná: Isten valóban hatalmas, de nem foglalkozik velem, nem kereshetem meg a csip-csup ügyeimmel. Ezért az Örökkévaló, áldassék, így szól hozzá: 'Én vagyok az, aki kiemeltelek a sárból, bármikor nyugodtan keress meg, és tárd elém aggodalmaidat.'

(Martin Buber: Góg és Magóg-haszid krónika; Bábel Kiadó, Bp. 1999.)

A tízparancsolat egyes parancsai azokat a területeket jelölik ki, amelyek Isten szabadítás-történetét különösen veszélyeztetik.

b.) *Nem parancssal kezdődött:*

Mit tanulhatunk ebből az isteni pedagógiából?

Isten sok időt hagyott Izrael népének, az ő fiának („Mikor még gyermek volt Izrael, akkor szerettem meg őt, és Egyiptomból hívtam ki az én fiamat” Óz 11,1), míg a tízparancsolatot tudtára adta. Nyilvánvalóan valami más sokkal fontosabb volt Istennek... Honnan tudhatjuk ezt? Abból az egyszerű tényből: az ősatyák történetében – Ábrahámtól Mózes meghívásáig – egyáltalán nem találkozunk isteni parancsokkal. Nem véletlen, hogy az ősatyák haláluk közeledtekor megáldják fiaikat, anélkül, hogy bármiféle isteni parancsot kötnének

a lelkükre (v.ö. Ter 27,1-40). Az ősatyák korát szemlélve úgy tűnik minden ugyanúgy megy: Ábrahám, Izsák és Jákob, de József és a testvérei is, és még maga Mózes is mindig és mindig újra megtapasztalják az ő irányítását és így jókedvűen tudnak élni. Kételkedés nélkül rábízták magukat Istenre, aki gondoskodott róluk.

A zsidó hagyomány így válaszol a kérdésre, hogy miért olyan viszonylag későn kapta meg Izrael a tízparancsolatot:

Miért nem beszél a Tóra mindjárt az elején a tízparancsolatról? A kérdésre a választ egy példabeszédben adja meg: Volt egyszer egy ember egy tartományban és azt mondta a lakosoknak: „A királyotok akarok lenni.” – Azt válaszolták a lakosok: „Mi jót tettél, ami feljogosít téged, hogy a királyunk legyél?” Erre mit tett ő? Épített nekik egy falat. Aztán épített nekik egy vízvezetékét. Harcra is vezette őket. Aztán újra azt mondta nekik: „A királyotok akarok lenni”. Most azt mondták a lakosok: „Igen, igen!” – Így tett Ő, az Örökkévaló is. Kivezette Izraelt Egyiptomból, kettéosztotta a Sástengert, manát hullatott nekik az égből, vizet fakasztott nekik a pusztában, fűjeket vezetett hozzájuk, megütközött Amalekkel. Csak aztán mondta nekik: „A királyotok akarok lenni.” És ők erre azt válaszolták: „Igen, igen!”

Mit jelent mindez ma számunkra, mit tanulhatunk Istentől? Ha megnézzük, hogy Isten hogyan készítette elő azt, amikor akaratát közölni akarta Izraellel, mi sem tehetünk másképp ha a jó erkölcsöt fenyegető bomlás jeleivel szemben fel akarjuk újítani a tízparancsolatot. Konkrétan: Aki mint apa vagy anya, vagy mint házastárs, vagy mint pap vagy mint közösségvezető a gyerekeit, a hozzá közel állókat, a közösségének a tagjait meg szeretné győzni a tízparancsolatról, annak először magának kell felfedezni és megélni azt, hogy mi is, ma is az életünk során egy jó Istennel vagyunk kapcsolatban.

3.) Szolgaság vagy szabadság

Az első parancsolatban Isten a következőket mondja: Kivezettek benneteket a szolgaság házából a szabadságba. Tehát szabadok vagytok. Maradjatok szabadok minden „istentől”, amelyben hittetek, akinek szolgálnotok kellett, hogy életben maradjatok. Ne vegyetek

magatokra új, hamis kötelékeket. Azt akarom, hogy egyedül tőlem függjete, attól, „Aki veletek vagyok”, aki megszabadított titeket. Semmi és senki előtt a világon nem kell hódolnotok. És ha a kapcsolatotok megmarad velem, akkor lehetséges lesz számotokra ez a szabadság. Köztem és más istenek között ez a különbség: Más istenek, bálványok leigáznak téged, mint a fáraó Egyiptomban vagy a pénz vagy a gazdasági növekedés vagy a huszadik század bombái. Ezzel szemben én bőségre, szabadságra és függetlenségre vezetlek titeket. Én, a te kísérod, a te Istened nem nyomlak el, mint az erős a gyengét, hanem felemeltek és a helyes útra irányítalak. Szabadságod fokát azon mérheted le, hogy valóban csak nekem hódolsz, vagy más isteneknek is.

Az első parancs őrzi tehát a kivonulás valóságát. Aki odaadja magát más isteneknek vagy bármilyen más kényszerítő dolognak, az nem a kivonulás szabadságának megvalósítója, hanem a fáraói szolgaságé.

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: Loyolai Szent Ignác imája	ének kottából	Énekelj az Úrnak 162. old., 10 perc
2. Bevezető beszélgetés ➤ Mire kötelez engem a tízparancsolat? ➤ Milyen emlékek, tapasztalatok, érzések jönnek elő bennem, ha például a gyerekkori hittanórákra, gyónásokra gondolok ezzel kapcsolatban?	csoportos beszélgetés az óravezető irányításával	20 perc
3. Találkozás a szentírási szöveggel: a két változat összehasonlítása, lásd Bevezetés 1.	csoportos beszélgetés az óravezető irányításával	szentírási szövegek 20 perc

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
<p>4. A tízparancsolat meghívás a szabadságra: ► A régi katekizmusban így hangzik a tízparancsolat kezdete: „Én vagyok a te Urad, Istened: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj.” A tízparancsolat bevezető szavainak ez a megkurtítása milyen változással terhelte a tízparancsolat összértelmezését? ► A maga fontosságának megfelelően vajon a tízparancsolat miért nem szerepel mindjárt a Biblia elején, miért nem azzal kezdődik? Miért nem kapta meg már Ábrahám vagy legalább Mózes Egyiptomban? Mit tudunk tanulni ebből az isteni pedagógiából? Lásd Bevezetés 2.</p>	<p>csoportos beszélgetés az óravezető irányításával a végén az óravezető befejező előadása</p>	<p>40 perc</p>
<p>5.) Rajtam kívül ne legyenek más isteneid”. a.) Ne hódolj más isteneknek ► Csendes elmélkedés a következő kérdésekről: Mitől esem térdre? Milyen erőszak kényszerít? Milyen tények? Milyen függőség? Kinek vagy minek hozok „áldozatot”, fizetem az adómat, hogy jóindulatra hangoljam vagy hogy legalább nyugtom legyen? Mire hagyatkozom a különböző élethelyzetekben? Mibe kapaszkodom? Is-tenbe vagy másba?</p>	<p>egyéni át-gondolás, utána kötetlen ima: könyörgés, bűnbánat, hálaadás, ahogy adódik</p>	<p>kotta, gyertya, gyufa 10+10 perc</p>
<p>b.) Szolgaság vagy szabadság, lásd Bevezetés 3.</p>	<p>az óravezető befejező gondolatai</p>	<p>10 perc</p>
<p>6.) Befejező ének</p>		

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Elő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a hatvanharmadik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2008. dec. 8.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

Király Lászlóné

A mi biblia-körünk

Többször is elolvastam a Jeromos füzetekben megjelent felhívást, hogy gyűjtsük össze tapasztalatainkat, élményeinket a bibliaórákkal, a közös bibliaolvasással kapcsolatban. Úgy 3-4 évvel ezelőtt Dr. Kiss Imre plébános atya hangosan gondolkodva mondta: Jó lenne bibliakör is. Mivel ő jócskán elfoglalt, elkezdtem gondolkodni, mi lenne, ha megpróbálnám. Már 7 éve járok bibliaórára, nyugdíjas tanár vagyok, tehát megszoktam a közösséggel való kapcsolattartást. Az egyetem előtt katolikus tanítónőképzőt végeztem, ahol hittanítást is tanultunk, és persze tanítanunk is kellett. Ami kissé mégis visszatartott, az az volt, hogy nem végeztem teológiát. De csak odaálltam plébánosom elé, gondolkodjon rajta, semmi probléma sem lesz, ha nem tartja jónak. Két perc múlva azt kérdezte: „És mikor tartanád?” Így hát belevágtam.

Azóta összekovácsolódott — ahogy mondani szokták — egy kicsiny, de lelkes bibliaolvasó társaság. Hetente egyszer, az esti szentmise után átmegyünk a plébániára. Hivatalosan fél 8-ig tart az óra, de még soha nem mentünk haza fél 8-kor.

Mindjárt az első visszaemlékezésem meg is magyarázza ezt: Óra végén az egyik férfi felsóhajtott: De jó volt így beszélgetni!

A következő vasárnapi evangéliumot olvassuk mindig. Eleinte felírtam a táblára a szöveg megjelölését. Ma már elég annyit diktálni: Lukács 13, 1-9.

A foglalkozás menete az általánosan ismert:

1. A Szentlélek segítségül hívása, hogy meghalljuk, mit üzen az Isten... ma... nekem... a Szentíráson keresztül.

Az Eucharisztia évében sorra vettük a Hozsanna oltáriszentségi énekeit és így kértük a megvilágosítást.

2. Természetesen mindenki előtt ott van a Biblia. Egy valaki felolvassa a megadott szöveget.

3. Öt-hat perces csend.

4. Itt el kellene másodszor is olvasni a szöveget. De erre nincs idő, többen busszal járunk haza, kertváros vagyunk, a járatok ekkor már ritkábbak. Tehát itt mindenki elmondja azt az egy mondatot vagy félmondatot vagy szót, ami őt megfogta.

5. Hozzászólások. Általában a saját mondatát próbálja mindenki körüljárni. Érdekes, hogy ezek a kiemelt mondatok gyakran polarizálódnak. Vagy egy pólusba tömörülnek, vagy kettőbe. De akik ugyanazt a gondolatot emelik is ki, mindig tudnak mást is mondani, mint az előttük szóló.

Magam a hozzászólásomban — ha úgy adódik — adok egy kis magyarázatot, hogy mit jelent egy-egy edény, anyag, ruha, szokás. De tudják, hogy ez nem bibliamagyarázat.

6. Jó hír, örömhír megfogalmazása. Ez sokszor már menet közben is kibukkan.

Számomra nagyon tanulságos, hogy bár továbbra is járok egy jezsuita atya által vezetett bibliakörbe, tehát jó néhányszor átrágom az anyagot, legtöbbször mégis adódik, egy szó, kifejezés, ami elkerülte a figyelmemet. Ez arra int, hogy mennyi mondanivalója van a Szentírásnak.

A fájdalom csak az, hogy annyi jóakarató, jámbor ember van, aki elereszti a lehetőséget a füle mellett. Ott vannak a szentmisén, meg-megszólítjuk őket, gyere, ügyis itt vagy. Nem, mert kapálni kell. Nem mondtam meg otthon. Ugye ismerős: „Házat vettem vagy földet, feleséget.” Akik pedig járnak, azokról sugárzik az öröm, hogy íme, mennyi kincset halásztam ki megint. Mint az az egyetemista fiú, aki ugyan nem jön rendszeresen, de sokszor ministrál. Urunk színeváltozása a téma. Mindenki mond valamit. Gabi hallgat. Ránézek, összekapja magát és így szól: „Hát én is azt mondom, amit az apostolok, hogy jó volt nekem itt lennem.”

Megkérdeztem, hogy nem unalmas-e, hogy vasárnap megint ugyanezt hallják. Élénken tiltakoztak: nem, dehogy, inkább olyan jó, hogy mi már ismerjük a szöveget.

Vagy: Nagyon jó, hogy mi már felkészültebben mehetünk a szentmisére.

A szeretetről szólt az evangélium, nem akart megindulni a beszélgetés. Csak hallgattunk. Aztán Irma megszólal: „Hát itt olyan sok szép dolog van, hogy nem is tudunk mit mondani...” Evvel zsilipet nyitott meg, és vége-hossza nem volt a megnyilatkozásoknak.

Mikor az inaszakadról olvastunk, nagyon megfogott a név nélkül említett négy beteghordozó, akik minden áron, még a tető kibontása révén is, de odavitték a beteget Jézus elé. Azt javasoltam a többieknek, hogy ne csak olvassunk az összejöveteleinken, hanem a Szentírásból merítsünk is példát. Legyünk mi is ismeretlen beteghordozói főleg olyanoknak, akik lelki nyavalyában szenvednek. Így minden alkalommal más és más tag „betegéért” imádkoztunk. A következő évben ezt nem vettem föl. Ám egyszer csak szóvá teszik, hogy hát nem imádkozunk most valakiért? Rettentően megörültem neki, és azóta is gyakoroljuk a segítségnek ezt a formáját.

„Tanév” végén kis emléklapot készítek a csoport tagjainak. Félbehajtok egy A5-ös nagyságú lapot, amely, lehet színes is, amit a fénymásoló elfogad. A lap külsejére például az Eukarisztia szimbólumait ábrázoló szentkép került, vagy a tanító Krisztus 1500 éves mozaikja, belülről 3-4 szó, közös munkálkodásunkról, és mindegyikünk keresztneve.

A többféle kiadás, fordítás között nekem legkedvesebb a Káldi-biblia. Nemcsak azért, mert bőségesek a magyarázatai, van, hogy háromszor annyi, mint maga a szöveg, hanem azért is, mert a magyarázat a szöveg alatt van. Nem kell külön keresgélni. Főleg azonban azért kedves, mert a szüleimtől örököltem, és benne van az első kötetben, mint a régi bibliákban, öt generáción át családom minden tagja. Az első bejegyző ükunokáinak már nem is lesz hely...

Szép, színes **természeti felvételeket**, esetleg szentföldi képeket továbbra is köszönettel fogad tervezett kiadványainkhoz a Szerkesztőség (csak szabadon felhasználható digitális képek, elektronikus adathordozón). *Segítséget előre is köszönjük!*

Aranyszájú Szent János

A szentírásolvasás ajánlása

Ha lelkem szegénységét tekintem, meg-megrettenek és elborzadok, hogy ennyi nép előtt mondjak beszédet. Ha azonban a ti buzgóságotokat látom, mellyel hallgatni vágytok, erőre kapok és felkelkesülök. Így már buzgalommal merülök el a tanítás nagy küzdelmébe. A meghallgatás vágya és szorgalma alkalmassá tesz benneteket, hogy még a kőszívet is a pehelynél könnyebbé tegyétek.

A barlanglakó állatok tél közepén behúzódnak sziklaüregeikbe. Ha azonban érzik a meleg közeledtét, elhagyják odújukat, egybegyűlnek a többi élőlényvel. Velük együtt közösen örülnek. Lelkünk is így van. Visszahúzódik az erőtlén lelkiismeret odújába. Mikor azonban látja szeretetetek vágyát, elhagyja barlangját, velünk együtt szeret lenni. Velünk együtt akar örülni a Szentírás vidámságain, a lelki és isteni mezőn, a Szentírás paradicsomában. A lélek virágos rétje, a gyönyörűség paradicsoma a Szentírás olvasása. Ez a szépséges paradicsom azonban amannál a paradicsomnál szebb. Isten ezt nem a földre, hanem a hívők lelkébe teremtette. Ezt nem Édenbe, nem is Keleten egyetlen meghatározott helyre teremtette, hanem az egész földre kiterjesztette és mindenüvé eljuttatta. Hallgasd meg a prófétát, hogy az egész világon hangzik a Szentírás: „Az egész földre elhat szózatuk, S a földkerekség határaitra szavuk.” -- „Hangjuk elhatott az egész földre és beszéljük a földkerekség határaitra” (Zsolt 18,5 és Róm 10,18). Ha elmész Indiába, ahol először hasad a hajnal, vagy kihajózol az óceánra, vagy átkelsz az angol szigetekre, megismered a Fekete-tengert, elkerülsz a javak nedves országába, mindenütt hallod a Szentírás gondolatait. Más-más hangon, de egy szívvel; sok nyelven, de azonos lélekből. A nyelvek hangzása különböző, az istenfélelem módja azonos. Barbár módra beszélnek nyelvükkel, de helyesen gondolkodnak lelki értelmükkel. Hibásan beszélnek mondataikban, de jámborul élnek szokásaikban.

Elfogadod, hogy a paradicsom területe az egész világra kiterjed? Itt nincs kígyó, nem félemlít a vadállat. A Szentlélek kegyelme ad erőt. Ennek a paradicsomnak is van forrása, mint amannak; de nem

négy folyó születik belőle, hanem megszámlálhatatlan. Nemcsak a Tigris és Eufrátesz, az egyiptomi Nílus és az indiai Gangesz, hanem igen sok folyó ered e forrásból. Ki mondja ezt?

Isten, hiszen ő adta nekünk bőkezűen e folyókat: „Aki hisz énbenem, mint az Írás mondja: élővíz folyói fakadnak majd öbelőle” (Jn 7,38). Látod: nem négy, hanem határtalan sok folyó ömlik e forrásból. Nemcsak a nagysága, de a természete is csodálatos, mert vízen kívül a Szentlélek bő kegyelme is innen ered. E forrás minden hívő lélekben elosztódik, de nem lesz kisebb. Felaprózódik, de nem tűnik el. Eldarabolódik, de nem veszt erejéből. Az egész emberiségben sértetlen egész és az egyes lelkekben is ugyanaz az egész. Ilyen nagy a Szentlélek ajándéka.

E források bőségét is meg akarod ismerni? Vagy vizének természetét? Talán nem hasonlít a rendes vízhez? Talán jobb és csodálatosabb ennél? Ismét Jézus Krisztust hallgasd meg, mikor a szamariai asszonnyal beszélget. Ebből megismered a forrás bőségét: „A víz, amelyet én adok neki, az örök életre szökellő vízforrás lesz benne” (Jn 4,14). Nem kifolyót, előretörőt mond, hanem szökellőt, hogy érintesse velünk a bőséget. Az a forrás szokott szökellni és lefelé ömleni, amelynek a vize nem tud benn maradni a forrásmederben. Nem törődik a meder irányával, mindenfelé szétárad. Mikor tehát a bő forrást akarja jelezni, szökellőt mond, nem pedig kiömlőt.

A természetét is meg akarod ismerni? Figyeld meg a használatát. Nem e világra, hanem az örök életre készülődünk vele. Legyünk tehát otthonosak e paradicsomban. Ülünk a forrása mellé, hogy ne kerüljünk Ádám sorsára és kiessünk a paradicsomból. Ne engedjük a pusztító kísértésnek. Védekezzünk az ördög incselkedései ellen. Maradjunk belül, mert ott nagy biztonságunk van. Maradjunk a Szentírás olvasásánál. A forrás mellett ülők élvezik annak friss levegőjét. Nagy hőségben többször lemossák arcukat, lehűtik testüket a vízben. A kínzó szomjúság érzetét könnyen elűzik, hiszen előttünk van az orvosság. Éppen így, ha a Szentírás mellett ülünk, bár érezzük rendetlen vágyaink kínzó lángját, mégis könnyen kioltjuk a tüzet. Csak meg kell mártani lelkünket e forrásban. Ha emésztő harag nehezedik ránk, mely a szívünket fortyogó katlanként forralja, csak néhány csepp e forrásból, és csendesedik ez a fojtó érzelm.

Minden gonosz érzelem lángjából kiragad minket a Szentírás olvasása. Már a nagy Dávid próféta ismerte a Szentírás olvasásának hasznát. Szerinte a Szentírásban elmerülő és azzal állandóan társalgó olyan, mint a növény, mely mindig virágzik. Olyan, mint a vízár mellé ültetett virág: „Olyan, mint a folyóvíz mellé ültetett fa, Mely gyümölcsét idejében meghozza, És melynek lombja le sem hull. Mindenben, amihez fog, boldogul (Zsolt 1,3).

Ha a fa folyómeder mellett nő, vízhez közel áll, gyökerein állandóan szívja a nedvességet. Nem árt neki az időjárás szeszélye. Nem rémül meg a hőség emelkedésétől, sem a kártevő szárazságtól. Sok nedvesség raktározódik fel benne, ezért a kívülről rátörő ártalmas hőséget tüstént kivédi és közömbösíti.

A lélek is így van. Ha a Szentírás folyóvize mellett ül, állandóan friss. A Szentlélek forrását és harmatát szívja magába. Semmi ártalmas nem károsíthatja meg. Betegség és elhagyatottság, vád és rágalom, gúny vagy bármilyen lelkiismeretlenség, akár az egész világ minden rosszasága törhet az ilyen lélekre, könnyen kioltja a szenvedélyek tüzét. Ennyi segítséget nyújt neki a Szentírás olvasása. Sem a nagy hírnév, sem a fenséges hatalom, sem a jóbarátok segítsége nem tud annyi vigaszt nyújtani fájdalmunkban, mint a Szentírás olvasása.

Vajon miért? Az említettek mind rövid életűek és mulandók. A vigaszuk is ugyanilyen. A Szentírás olvasása pedig Istennel való társalgás. Ha pedig valakit Isten vigasztal meg szomorúságában, a teremtmények közül mi dönthetné azt bánatba!

Lelkesüljünk fel tehát az olvasásra! Nemcsak e két órában, hanem állandóan. (Nem elég a biztonságunkhoz pusztán csak ez a hallgatás.) Ha hazamentek, vegyétek kezetekbe a Szentírást és keressétek meg újra az itt hallottak értelmét. Így tudunk állandó és elégséges hasznot meríteni a Szentírásból.

Az a fa is, mely ott áll a folyóvíz mellett, nem két-három óráig szívja a nedvességet, hanem egész nap, egész éjjel. Ezért büszke a lombzatára, ezért roskad a gyümölcssei alatt, pedig egy ember sem öntözte. A meder mellé ültették, gyökereivel szívta a nedvességet. Mint valami csőrendszeren át juttatta a táplálékát az egész testbe.

Ugyanígy, aki állandóan olvassa a Szentírást és a sodrása mellett áll, nagy hasznot húz belőle, mint valami gyökérből. Pedig senki sincs, aki az értelmét megmagyarázná. Ismerem gondolkozásokat, elfoglaltságtokat, ügyes-bajos dolgaitokat. Éppen ezért szeretném szépen, lassan rávezetni figyelmeteket a Szentírás gondolataira. A gondos foglalkozással elérjük, hogy a hallottakat erősebben bevésítke emlékezetetekbe. Ha hirtelen tör ránk a zápor, elárasztja a föld színét, de mélyen a termőtalajnak semmit se használ. Ha azonban csendesen, lassan, olajként ömlik el a föld színén, a repedéseken, porhanyó talajban – erezeten át – beszivárog a mélybe. Minden kis részt betölt nedvességgel. A legalkalmasabbá teszi a földet a gyümölcsstermelésre.

Ezért akarom én is a lelki harmatot lassan hullatni lelketekbe. A Szentírás lelki felhőkhöz hasonló. Szava és értelme olyan, mint az eső, de sokkal hasznosabb annál. Ezért szeretném ezt a lelki esőt csendesen, cseppenként rátok hullatni, hogy mélyen szívetekbe jussanak a szavak. Innen van, hogy már negyedik napja tart a magyarázatom. Még mindig nem tudok szabadulni egyetlen gondolatkörtől: állandóan körülötte keringek. Jobb, ha kevés területet ásunk fel, de ott az alaphoz jutva, szükségképpen sok kincset találunk, minthogy felületesen átkutassunk nagy kiterjedést, és ott sikertelenül kapkodjunk és hiába gyötrődünk.

Tudom, hogy sokan neheztelnek e lassúság miatt. Ezzel azonban nem törődöm. Nekem csak egy gondom van: a ti hasznotok. Ha gyorsabban tudnátok haladni, tekintsetek a lassúbb testvérekre. Ti be tudjátok őket várni, de a gyengébbek nem haladhatnak nyomaitokban. Már Pál is figyelmeztet bennünket, hogy nem hasznos a gyengébbek idő előtti sürgetése. Hiszen a gyengék nem végezhetik el az erősek munkáját. Nekünk kell a gyengéket tehetetlenségükben fel emelnünk. „Vigyázzatok azonban, hogy ez a ti szabadságtok ne legyen valamiképp a gyengéknek botránkozására" (1 Kor 8-9). Nemcsak egyszerűen megmagyarázom a Szentírást, hanem a ti hasznotokat tekintem. Ezért időzünk annyit az értelménél.

Székely István

Biblikus folyóiratok szemléje

A **Bibel und Kirche** 1/2008. számában Christoph Dohmen több ószövetségi próféta *Istennel való találkozásából* von le általános következtetéseket. Egyszerűsítve kimondható, hogy a megtörtént találkozásból a találkozó ember (már csak) annak hatásait tapasztalhatja meg. Isten látásához *Mózes* jutott legközelebb (ld. MTörv 5,24 és 34,10). Az Úr kegyelmességét bemutató (és dicsőítő) találkozás (Kiv 33,17-23) ugyanott történt, mint korábban a nép kételkedése (Kiv 17,7). A cikk idézi egy zsidó rabbi (J.H.Hertz) és egy zsidó tudós (E.Levinas) értelmező megfogalmazásait is. Isten közelségének ugyanezt a megragadhatatlanságát állítja a »*vagyok, Aki vagyok*« [a cikkben változatként »*leszek, Aki leszek*«] névmeghatározás (Kiv 3,14). Isten erre a névre féltékeny (Kiv 34,14). *Ezekiel* ragyogó természeti látványhoz és emberi dolgokhoz hasonlót lát, amikor távolról szólítja meg egy hang (Ez 1,26.28). *Illés a Hóreb*ben nem a látás, hanem az enyhe szellő távolról való susogása [szó szerint »lebegő hallgatás«] útján találkozik Istennel (1 Kir 19,12). Méltán mondja Ót Izajás rejtőzködő Istennek (Iz 45,15). – Ulrich Luz az Újszövetség egyik legkorábbi írásában szereplő, és már akkor használatban lévő *Krisztus-himnusz*t (Kol 1,15-20) vizsgálja. Szent Pál hálaadásra szólító szavai (1,12-14) után a himnusz első szakasza (15-16.v.) Krisztust *a láthatatlan Isten képmásának* nevezi. Ő nem passzív képábrázolás, hanem Isten tette élő megjelenítőjévé és teremtővé. A görögnyelvű zsidók már olvashattak az isteni Bölcsességről (Bölcs 7,25-26), majd Filónál a teremtő Szóról, ez a himnusz azonban ezeknél többet jelent ki: *a világmindenség benne, általa és érte teremtetett*. (Ebben már Jézus kereszthalála után 20 évvel jelen van a niceai hitvallás: valóságos Isten a valóságos Istentől, egylényegű az Atyával stb.!) A két versszakot összekötő szöveg (17-18a vers) azt is kimondja, hogy Krisztus nem csak teremtője, hanem *harmóniáját fenntartó feje* is a világnak. Ebbe a szövegrészbe – a cikk szerint maga a himnusz szerzője – két lényeges kijelentést iktatott be: a

vezetői beleszólás mutatja Isten és az alárendelt világ távolságát (tehát kizárja a panteizmust), és Krisztus a feje *a testnek*. A »*vagyis az egyháznak*« szűkítés Szent Páltól való, és összhangban van avval, hogy Krisztus ellenfeleit nem mondhatjuk a »test« tagjainak, sőt általában nem számítjuk az egyház »szent közösségéhez« azokat, akik – bármilyen okból – (még) nem tagjai az egyháznak. Valószínűleg Szent Pál is csak azokat a keresztényeket nevezhette a »test« tagjainak, akik a Kol 3,5-17 szerint élnek. A himnusz második versszaka (18b-20.v.) azt hirdeti, hogy Jézus miképpen képmása az Atyának, tökéletes templom, teremtője a mindenségnek, és ura az Atya szándéka szerint keresztjének vérével kiengesztelődő földi és mennyei világnak. A cikk szerzőjének két gyakorlati javaslata: 1) Tartsuk szem előtt, hogy Isten szándéka szerint Krisztus (kell hogy legyen) a feje az egész mindenségnek, és ebben az emberi világnak. 2) Figyeljünk Krisztusra, aki Istennek a mai világunkban köztünk élő képmása (pl. szegényekben, szenvedőkben, a hegyibeszéd hirdetésében és a pénzváltók templomból való kiűzésében.) – Wilhelm Bruners azt a kérdést vizsgálja, hogy *miért lehetnek megváltoztathatók Isten tervei*. Jónás könyvében azt olvassuk: »..megbánta Isten a rosszat, amelyről azt mondta, hogy rájuk hozza, és nem hozta rájuk« (3,10). A Talmud egyik történetéből a rabbik arra következtetnek, hogy Isten keres valakit, aki majd »lealkussza« a jogosan járó büntetést. Nem igazságos ítéletének megerősítését várja, hanem hogy a bűnösök a karjaiba hulljanak. Káin nem okult áldozatának elnemfogadásából (még nem imádkozhatta a zsoltárokat), és Noé sem könyörgött a bárkán kívül maradtakért. Isten megállapította, hogy »az emberi szív gondolata ifjúságától fogva hajlik a rosszra« (Ter 8,21). Ábrahám közbenjárt Szodomáért, de fiát, Izsákot maga Isten mentette meg, és csak unokája, Jákob távozott végül sántítva, de Isten áldásával (Ter 28 és 32). Mózes ismételt könyörgésére Isten végül megkönyörült a népen (Kiv 32 és MTörv 9), tehát meghallgatta a közbenjárót. Jób és Jeremiás is vitába szállhatott Istennel. A Biblia emlékező teológiája megőrzi Isten »legkalandosabb kísérletét« az emberrel, aki a föld anyagából való, de Ő lehelte belé az életet; ha az ember kifulladás, liheg és felkiált; Istent szólítja tiltakozva, ilyenek népének imái is. A hangos és a csendes tiltakozás lelkisége megvan

az újszövetségi teológiában is, főként az evangéliumokban. A korrump és gyilkos Római Birodalomban a vértanúk szószólója Istennél a kereszten haldokló Jézus, aki látta lezuhanni a sátánt. Nem volt elég meggyőző Jób igazsága: Isten az emberre vonatkozó – Ábrahámmal, majd Izraellel már megkezdett – megismerő kísérletet Jézusban egészen magára vette, átélte benne Jézus könyörgését a Noéval kötött szövetség védőügyvédjeként: »Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek« (Lk 23,34). Ábrám, Sára, Mózes, Mirjám, Jeremiás ... végül Jézus és velük sok más ember vont a kérdőre és »kényszerítette« Istent véleménye megváltoztatására az ember megmentéséért; a haraggal szemben az annál nagyobb, Isten irgalmát hívták ki. Önélkülük Isten már régen abbahagyta volna »az emberrel való kísérletet«. Így végül Isten válasza az életre, a feltámasztásra való hívás – ha elég hangosan kiáltunk. – Sabine Tscherner-Babl *Jákob »életrajzáról«* ír. Ez – az anyjuk méhében viaskodó ikerestvérektől (Ter 25,22) Jákob eltemetéséig (Ter 50) – a Biblia egyik legértékesebb élettörténete. A szerző 15 év óta különböző csoportokban bibliodrámaival is igyekszik élő tanulságként bemutatni Jákob Istennel való kapcsolatát. Az kétségtelen, hogy örököse Ábrám Istentől kapott ígéretének (Ter 12,2). Rebekka kérdésére az Úr ezt avval egészíti ki, hogy mindkét fiúnak saját népe lesz. Az ellentét a családban kezdődött. (Vajon mai családjainkban megvan-e – legalább természetes alapjaiban – Isten nekünk szóló ígéretének biztonsága?) A család összeférhetetlen a vele megszerzett áldással is. És ez után – bár a menekülő Jákob álmában felismeri, hogy az ég nyitva áll a számára (Ter 28,10-22), – felébredve mégis *feltételt szabva* tesz fogadalmat Istennek! (Vajon ha közülünk valaki egészen egyedül marad, és már csak Istenben bízhat, elfogadj-e – megfontolás után – az általa kínált nehéz utat is?) Jákob csupán saját erejére támaszkodva hosszú és kegyetlen életszakaszt küzd végig, többször csúnyán becsapva. Isten segít abban, hogy gyermekei szülessenek, de csak a kettős házasság keretében. Egy látomásban megkapva az Úr bátorítását (Ter 31,3-14) 20 év után családjával, valamint nyájaival együtt ismét menekül – hazájába, de félve múltjának következményeitől. A Jabbok-folyónál ki is derül, hogy mennyire hiányzik Jákob kiengesztelődése bátyjával és a saját életével is, hiszen elvett valamit, ami

nem őt illette. Ezért az önhatalmú tettéért – bár Isten már Háránban is segített rajta – most kell fizetnie. Legyőzve, és megtisztulva, majd a jelen lévő Istent kitartó erőfeszítéssel visszatartva a végén Istentől megáldva távozhatott; az ajándékként kapott új név az Úrral való állandó kapcsolatát fejezi ki. Ézsauhoz megalázottként közeledik, de a találkozáskor tisztán látva (Ter 33,10) mindketten elismerik a kialakult helyzetet, és terhüket ledobva szabadon indulnak egymással nem szomszédos új hazájuk felé. Jákobot élete végéig minden lépése emlékezteti a kapott ütésre. Halála előtt pedig – apja hibáját is folytatva – ő is egyenként, az általa személyenként nekik szánt áldással búcsúzik gyermekeitől és unokáitól. – Ralf Huning SVD arra hívja fel a figyelmet, hogy Isten szava teljesebb megértéséhez nem csak a bibliatudomány és a tanítóhivatal, hanem az egyszerű bibliaolvasók is hozzájárulnak (amint a kanonizálás előtt a végleges szöveg kialakulásában is résztvettek). A cikk a megértés és befogadás három fő területét határozza meg: 1) a kinyilatkoztatott és áthagyományozott hit liturgikus és intézményes területét, 2) a szövegre alapozott tudományos területet, és 3) az élet és a hittapasztalat valóságának közösségi területét. A katolikus egyház sokáig csak a liturgikus és intézményes megközelítést fogadta el. A Dei Verbum után ezt erős fordulattal a szöveg-alapú tudományos szemlélet elsőbbsége követte, de ugyanakkor már a közösségi megértést hirdette (a Lumen Gentium alapján) a »sensus fidelium«, amely a Szentírást az intuíció, a gyakorlati élet és tapasztalat segítségével közelíti meg. Ebben kiemelt és gyümölcsöző szerepet kell betöltenie a szegények élettapasztalatának (ld. Szentírásmagyarázat az Egyházban: »a kicsinyek«, v.ö. Mt11,25¹). A biblikus pasztoráció feladata az is, hogy kapcsolatot tartson és közvetítsen az itt vázolt három terület mindegyikével.

Minden kedves Tagtársunknak és Olvasónknak Krisztus karácsonyi békéjét és az Új Esztendőre Isten áldását kérjük és kívánjuk!
A Társulat vezetője és Füzetünk szerkesztői.

¹ Magyar ford.: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 1998; 67.old.

INNEN-ONNAN

► **A Bulletin Dei Verbum** 3-4/2007. száma a *Lectio Divina* témakör bevezetőjeként ismerteti Guigo 12. századi karmelita szerzetes meghatározását erről az imádkozó szentírásolvasásról. Az egymást követő lépések: olvasás (lekció), átgondolás (meditáció), ima (oráció), Isten válaszának meghallgatása (kontempláció). Ez követhető ma is mind egyéni, mind közösségi bibliaolvasáskor.

Részlet *XVI. Benedek pápa* 2006. szeptember 16-i *üzenetéből* a Dei Verbum kongresszushoz: »Szeretném mindenekelőtt emlékeztünkbe idézni és ajánlani a Lectio Divina régi hagyományát. A Szentírás buzgó tanulmányozása, amelyet imádság kísér, olyan meghitt beszélgetésre vezet, amelyben szívünket bizalommal kitarjuk; olvasáskor Istent hallgatjuk, és imánkban hozzá szólunk (ld. DV 25). Meg vagyok győződve arról, hogy megfelelő segítséggel az Egyháznak ez a gyakorlata új lelki tavaszt fog hozni. Ezért a biblikus pasztoráció szilárd alapjaként továbbra is szorgalmazni és segíteni kell a Lectio Divinát kellően megfontolt új módszerekkel is.«

Bruna Costacurta a *Lectio Divina és a bibliatudomány* kapcsolatát vizsgálja. Egyre többen követik a DV 12 felszólítását: »a Szentírást ugyanazon Szentlélek segítségével kell olvasni is, magyarázni is, akinek sugalmazására készült.« Ez a hit és az imádság magatartását kívánja. Az imádság képes magába fogadni mind az isteni, mind az emberi szó igazságát. Ugyanilyen befogadó és engedelmes magatartással kell olvasnia a szöveget a bibliatudósnak is. (Nem hagyható el az emberi szó, mégpedig az eredeti nyelv és kultúrkör segítségével!) A helyes tudományos ezegézis és a Lectio Divina nem azonos, de egymást segítik, kiegészítik. (A Magnificat szavaival: az alázatos szolgáló felismeri, milyen hatalmas dolgokat művelt az Úr.) A cikk hivatkozik a »Bibliamagyarázat az Egyházban« dokumentumhoz II. János Pál pápa által írt Bevezető 9. pontjára: »szükséges, hogy maga az ezegéta a szövegeket Isten szavaként fogadja, ez pedig csak akkor lehetséges, ha értelmének munkáját buzgó lelki élet hordozza.« Enélkül »az ezegetikai kutatás nem teljes: szem elől téveszti a fő célját«. – Bruno Secondin (karmelita teológus, a Gregori-

ana Egyetemen a modern spiritualitás professzora) a *közösségi szentírásolvasás* jelenlegi gyakorlatát vizsgálva először röviden kitér az Ige lelki olvasásának patrisztikus és szerzetesi hagyományára, majd említi, hogy a II. Vatikáni Zsinat a Szentírás olvasását és liturgikus szerepét megkülönbözteti a jámbor áhitatgyakorlatoktól (SC 13). (A cikk részletesen magyarázza, hogy ezeknél lényegesen nagyobb a Lectio Divina teológiai, istentiszteleti és – egyéni, valamint közösségi – megszentelő értéke.) A Zsinat után egyes püspökök kezdeményezésére és vezetésükkel széles körben elterjedt a Lectio Divina, például Milánóban C.M. Martini bíborossal, de Latin-Amerikában is (Palabra Vida). Ennek gyümölcsöző voltát a legutóbbi 15-20 évben a Pápai Tanítóhivatal számos szóbeli megnyilatkozása és irata (a Katekizmus is) hangsúlyozza, de a cikk szerint ennek »máig nem volt igen kreatív, alkotó következménye«. Csak a 2001-ben megjelent »Ecclesia in Oceania« mutat biztató kezdeményezést a szeminaristák, papok és szerzetesek körén kívül is a Szentírásnak a hétköznapiakra is kitejedő, imádkozó egyéni és közösségi olvasására. A cikk figyelmeztet arra, hogy Guigo imádkozó olvasását egyedülálló szerzetesek gyakorolták, és hogy ma (a különbségek miatt) sokan kerülnek a Lectio Divina elnevezést. Secundin eredményesnek találta az általa is vezetett közösségi együtt-hallgató és a nyert gyümölcsöket megosztó módszert, amelyhez (a résztvevőkhöz alkalmazkodva) számos szemléltető eszközt és kifejező testmozgásokat is használt (az ikonból a táncig). Ezeknek és C. Mesters csoportjainak módszerei és tapasztalatai egy könyvsorozat köteteiben is megjelentek. – A cikk mintegy befejezésül megállapítja, hogy különösen hasznos, ha a közösséggel a következő vasárnap vagy ünnep szentírási szövegeit olvassák el ilyen imádságos módszerrel; ez teljesebb átéléssel való részvételt tesz lehetővé az említett vasárnap vagy ünnep szentmiséjén. A cikk zárókövetkeztetése is az, hogy az Igének és az ünneplésnek ez a folyamatossága a pusztán erkölcsi okulás helyett fokozatosan teljes egzisztenciális átalakulásra vezet. Természetesen az imádkozó párbeszéd felkészülés külön időt igényel (a pap és a »nép« részéről is).

Mivel a Katolikus Bibliaszövetség a hetedik világkongresszusát 2008 nyarán a *tanzániai* Dar es Salaamban tartotta, a Bulletin Dei

Verbum 3-4/2007. füzetében Titus Amigu igen részletesen ismerteti a 948.000 négyzetkilométer területű állam létrejöttét, természeti, népességi, gazdasági és politikai viszonyait. A soknemzetiségű, 45 százalékban keresztény és 40 százalékban muzulmán, kb. 38 milliónyi lakosság teljes békében él. – Klaus Vellguth a *Dél- és Kelet-Afrikában elterjedt közösségi Szentírás-olvasás* »Biblia-megosztó« módszereinek közös (főleg német misszionáriusokra visszavezethető) eredetét, a négylépéses és a hétlépéses módszer egyformán afrikai jellegzetességeit mutatja be zambiai és tanzániai példákon (amit a mai idegen hithirdetők is változatlanul átvettek).

► Ugyanebben a folyóiratszámomban olvashatjuk Santiago Guljarro Oporto (salamancai biblikus professzor) 2006 júliusában a latin-amerikai és karibiai régió biblikus lelkipásztori összejevetelén elmondott igen tartalmas bevezető előadását. Kiindulópontja a *tanítványság*, amely létezett mind Keresztelő János, mind a farizeusok és írástudók körében is, de Jézusnál az *Ő követéséből* és a tőle kapott *missziós küldetésből* állt. Jézus művét – halála és feltámadása után – nem a galileai hallgatók és gyógygyítottak tömegei folytatták, hanem választott tanítványainak legbelső, legszűkebb köre, akik tudtak tervezni, önmagukat egészen a kitűzött célnak szentelni (az apostolok). Ehhez fontos előkészítő volt Jézus (néha váratlan) személyes meghívása, majd az együttélés nevelő élménye (Lk 10,23), Jézus példája, sőt az Istennel való találkozás megtapasztalása is (színeváltozás). Nyilvánvaló, hogy *e szűk belső kör által őrzött tanításnak döntő fontossága volt*. Velük kapcsolatban, de korábbi hivatása körében élt és vendégbarátságban maradt a hűséges hívők (mint pl. Zakeus, Arimateai József, Márta és testvérei: Mária és Lázár) sokkal szélesebb együttérző, példamutató és segítő csoportja. Ez a két csoport mintegy családi kapcsolatát és missziós hivatását ajándéknak tekintette, és a hívők igen vegyes összetételű tömegével együtt alkotta az Egyházat, amely – Jézus példáját az idegenekre is kiterjesztve – hithirdetésében áttörte a korábbi határokat, odaadón szolgált az elnyomottakat és szenvedőket. Jézusnak ez a radikális követése folytatódott az üldöztetésben is. – Az előadó a nehéz körülmények között fontos hivatást gyakorló hallgatóitól azt kéri, hogy a tanács-

kozás során ne saját gondolataikból induljanak ki, hanem Isten meghallgatott szavát, akaratát továbbítsák. Ehhez 4 evangéliumi szövegrészt idéz (Lk 10,38-42; Mt 7,24-27; Mk 9.30-37; Jn 14,25k); ezek mindegyikének kifejtése után figyelemfelkeltő, lelkiismeret-ébresztő megállapításokkal, kérdések feltevésével igyekeznek támpontot nyújtani ahhoz, hogy a tanácskozás valóban Jézust követő legyen.

► Érdekes tájékoztatást ad két délafrikai SVD szerzetespap (Gabriel Afagbegee és Chrysostome Kiyala) az »Ámosz-program« működéséről. Ennek jól előkészített összejövetelei a mai világ súlyos bajait *a keresztény lelkiismeret alapján elindított tettekkel* kívánják gyógyítani. A módszer lépéseit (a helyzet és az okok felmérése, Isten szava, a tervbe vett változás, a konkrét teendők terve) jól szemlélteti a politika ügyéről szervezett ilyen összejövetelnek a cikkben közölt beszámolója. [Ennek tanulságai nem csak Dél-Afrika, hanem a mai Európa – és konkrétan Magyarország – számára is irányadók lehetnének!] Az Afrikához szóló üzenet (Ecclesia in Africa, 1995) egyik szakaszát II.János Pál papa szavait idézve az alábbiakban közöljük.

»Meggyőződésünk szerint az afrikai igazságosság és béke megvalósulásának legfőbb követelménye (feltétele) a közügyek helyes irányítása és intézése a politika, valamint a gazdaság egymással ütköző területein. Vannak egyes kérdések, amelyek más világrészhez is kötődnek, s ezért nem tartoznak teljességükben a nemzeti kormányok és vezetők hatáskörébe. De a zsinat elismerte, hogy ennek a világrésznek sok problémáját a gyakran korrupcióval is ötvözött hibás saját vezetés okozza. Erős lelkiismeret-ébresztéssel és eltökélt akaratú döntéssel meg kell oldani az immár halaszthatatlan problémákat.

A politikában különös nehézséget jelent Afrikában nemzeti egységek létrehozása, mivel az államok nagy része viszonylag fiatal képződmény. Nagy vezetői ügyességet kíván a mélyreható különbségek összhangbahozatala, ősi etnikai ellenségek kibékítése és a világ rendjébe való beillesztése. Ezért fordult a zsinat közössége esdeklő imával az Úrhoz, hogy támasszon Afrikában szentéletű politikusokat – férfiakat és nőket, – hogy legyenek szent államfők, akik saját népüket határtalanul szeretik, és inkább akarják azt szolgálni, mint attól szolgálatot várni.« (Ecclesia in Africa, 111)

A Lumko-Intézet² eddig további 12 Ámosz-összejövétel hasonló ismertetőjét adta ki (felelős szerkesztő P.Anselm Prior OFM).

(Szekely István)

Selémiás fia Júkál pecsétje (Jer 37,3)

Új feltárások Jeruzsálemben

A palesztinok lakta jeruzsálemi Szilván-negyed házai és utcái alatt pár hónapja a dicsőséges zsidó múlt egy újabb darabja került elő: a romok között érmék, pecsétek, egy 2700 éves alagút és a bibliai Templomhoz vezető út maradványai találhatók. Az arab-izraeli ellentétek azonban a régészetre is hatással vannak: az ásatások folytatása mindkét fél számára érzékeny pontot érint, ugyanis a leletek újabb érvet szolgáltathatnak arra, hogy ma kié legyen a szent város.

A lelőhely a fallal körülvett Szent Városon, vagy ahogyan a zsidók nevezik, Dávid városán kívül, egy sűrűn lakott lejtőn helyezkedik el. A 3000 évvel ezelőtt létezett zsidó királyság legendás uralkodójáról elnevezett területből nőtt ki a mai Jeruzsálem. Szilván azonban már Kelet-Jeruzsálemben fekszik, amelyet Izrael 1967-ben foglalt el, és amelyet a palesztinok új államuk fővárosának követelnek.

A mintegy 48 méter mélyen fekvő, 533 méter hosszú alagutat Ezékiás, Júdea királya építtette i.e. 700 körül, hogy vizet biztosítson az asszír ostrom alatt szenvedő városnak. A városban van egy másik, római kori csatorna is, amelyen keresztül a zsidók menekültek, amikor i.sz. 70-ben a római légiók felgyújtották Jeruzsálemet. A szennyvízcsatorna a második templomhoz vezető út alatt húzódik, amelyet szintén a rómaiak pusztítottak el.

Az ásatások sok fontos és színes leletet hoznak a felszínre, pl. egy 2500 éves tűt, amellyel a ruhát fogták össze, vagy pecséteket, amelyeken a Jeremiás próféta könyvében is említett Júkál, Selemja fia (I. Jer 37,3), és Gamarja, Sáfán fia (Jer 36,12) neve olvasható. Előkerült még egy 3700 éves kánaánita erőd, valamint több ezer halcsont is.

Forrás: MÚLT-KOR Történelmi Portál, www.mult-kor.hu

² Lumko Institute P.O.Box 5058; 1403 Delmenville, SOUTH AFRICA, Tel.:+27-(0)11-827 89 24 Fax: +27-(0)11-827 57 74 E-Mail: lumko@global.co.za

Zimányi Ágnes

Isten kenyere, a manna

A Biblia növény- és állatvilága a teremtés szépségét dicséri. Az egyes növények meghatározása azonban nem mindig egyszerű. Különösen áll ez a mannára (héberül: man), mely a negyvenéves pusztai vándorlás alatt a zsidó nép fő tápláléka volt. »Izrael fiai negyven évig ették a mannát, amíg csak lakott vidékre nem értek. Addig ették a mannát, amíg Kánaán földjének határához nem értek« (Kiv 16,35). »Ha éjszaka harmat hullott, manna is hullott« (Szám 11,9).

Az éhezéstől és kimerültségtől elcsigázott emberek Szín pusztájában zúgolódní kezdtek és haragjuk Mózes ellen fordult. Nem örültek immár a fogságból való csodálatos szabadulásnak, az Istentől kapott ígéreteknél, feledték a gyötrelmes rabszolgasorsot. Visszavágytak az egyiptomi »húsos fazekak« mellé, ahol legalább kenyérral jöλλakhattak. Mózes közbenjárására az Úr kenyeret hullatott a pusztai vándoroknak, hogy egyenek és éhen ne haljanak. »Reggel pedig harmatozó felhő volt a tábor körül. Amikor a harmatozó felhő felszállt, a pusztá talaján valami finom szemcsés dolog volt, olyan, mint a dér a földön. Izrael fiai észrevették és kérdezték egymást: mi ez? Nem tudták ugyanis mi az. Mózes így szólt hozzájuk: Ez az a kenyér, melyet az Úr ad nektek enni« (Kiv 16,13–15). »Fehér volt mint a koriander mag« (Kiv 16,31), mely ánizs illatú, és hasonló a bdellium balzsamcserje gyantájához (Szám 11,7). A nép hamar fölszedte az égből pottyant ajándékot és mannának nevezte el. Mozsarakban megtörték, megőrölték, fazekakban megfőzték, vagy cipót sütöttek belőle. Ize olyan volt »mint a mézeskalácsnak« (Kiv 16,31).

A Kivonulás könyvében leírtak alapján a Biblia–magyarázók a man szót a mi kérdőszóval hozzák összefüggésbe: mán ez? – mi ez? Mások úgy fordítják: ez manna! Az eltérés abból adódhat, hogy a man szónak a nyugati arám nyelvben ki, a szíriaiban pedig mi a jelentése. Egyes kommentátorok a mannát a Tamarix manniferával hozzák kapcsolatba. Ez a fa a Sinai félsziget pusztájában, sivatagi vízmosásaiban, időszakos folyómedreiben nő, ahol csak a nagy esőzések idején akad némi víz. A mannának a tamariskusszal való azo-

nosítását a kora keresztény tradíció is alátámasztja. A Sínai félszigeten alapított Szent Katalin kolostorban fönmaradt hagyomány szerint a sivatagon átutazó szerzetesek és zarándokok már a 3. századtól kezdve megfigyelték, hogy a tamariszkusz fákról manna hull alá. Közismert továbbá, hogy a Sínai félsziget beduinjai mai napig használják a manna szót, arra a folyékony mézre, melyet a tamariszkusz fákból csepegtetnek. A fa 2,7–4,5 méter magasra is megnő, sok-sok ága van és kicsiny, pikkelyszerű levelei.

Egy elgondolás szerint apró termetű pajzstetvek (*Coccus manni-parus*) átlukasztják a tamariszkusz ágainak kérgét, s az így keletkezett lukakból buggyan elő, sűrű, ragadós, édes cseppekben a manna. Pillanatok alatt megszilárdul és a földre mint sárga labdácska hull le.

Bárhogy is van, a mannát gyorsan kell összegyűjteni és nem szabad maradékot hagyni, mert könnyen megromlik. »De nem hallgattak Mózesre és egyesek mégis eltették másnapra. Ez azonban tele lett férgekkel és bűzlött, ezért Mózes megharagudott rájuk« (Kiv 16,19).

Ha megbecsüljük, mekkora mennyiségű élelemre lehetett szüksége a pusztában negyven évig vándorló zsidó népnek, arra gondolhatunk, a manna mint táplálék önmagában véve kevésnek bizonyult. Tartalmaz glukózt, fructózt, pektineket, de semmi proteint. Ezért néhány Szentírás–magyarázó az eddigieken túl egy alga fajtát (*Nostoc*) is a mannák közé sorol, mely éjjel bújik ki a nyirkos, nedves talajból, valamint egy zuzmó félélet (*Lecanora esculenta*) is, mely főként a síkságokon és Nyugat–Ázsia hegyein nő, ahonnan a széllel óriási távolságokra képes eljutni.

Azt is tudjuk, hogy a Mózes vezetésével vándorló nép a mannán kívül más táplálékhoz is hozzájutott. Egyiptomból lábasjóságot vittek magukkal (Kiv 12,38), volt datolyájuk (Kiv 15,27), emlékezhetünk a fűrj csodára (Szám 12,32) és néha pénzért is vásároltak ennivalót (MTörv 2,6). Ha természetes táplálék volt is a pusztában a manna, Isten úgy adta, mint gondviselő kegyelmének gyümölcsét. Az igazi égből jött kenyér, mely nemcsak a testet táplálja, Jézus Krisztus. Ahogyan maga mondja: »Atyám adja nektek az igazi kenyeret. Mert az az Isten kenyere, aki alá szállt a mennyből és életet ad a világnak« (Jn 6,32–33).

OLVASÓINK KÉRDEZIK

*A kérdésekre Tarjányi Béla teológiai professzor,
Társulatunk ügyvezető elnöke válaszol.*

☞ **Kérdés:** Nem látunk tisztán a Biblia azonos nyelvű (s így a magyar) fordításai ügyében.

a) Ma három katolikus fordítás van használatban: egyrészt a Szent István Társulat, másrészt a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat teljes szentírásfordítása, valamint az Újszövetség tekintetében a Békés-Dalos-fordítás. Ezek szövegének eltérései néhol segítenek a megértésben, de van hátrányuk is: pl. számos esetben nem lehet szövegrészek (szavak) alapján megkeresni a bibliai helyet egy másik fordításhoz készített konkordanciából. Fennmarad-e ez a helyzet, vagy van törekvés egységesítésre?

b) Azt tudjuk, hogy mindhárom fordítás alapja – az előírásnak is megfelelően – az eredeti (görög, héber, arám) szöveg. (Nem világos, hogy mi a szerepe a II. Vatikáni Zsinat után kiadott Nova Vulgata-nak.)

c) Tudjuk, hogy az említettek mellett létezik (het)nek gyermek-Bibliák és egyéb, pl. tudományos célú (az eredetit szószerint követő) fordítások is. Ezekről azonban nincs konkrét információnk. Mit illenék tudunk ezekről?

Válasz: a) A háromféle fordítás – A zsidóság által használt héber Ószövetségnek és a moszlim hívek szent könyvének, a Koránnak (Qur`an) a szövege ma³ teljesen egységes. Ilyen fokú egység csak akkor lehet követelmény, ha a szent szöveg nyelve is változatlan marad. A kereszténység viszont nem tekintett soha egyetlen nyelvet sem kizárólagosan szentnek és kötelezőnek. Jézus héberül imádkozott, arámul beszélt, de szavait és tetteit már görögül fogalmazták meg és hagyták ránk az evangélisták. Az első századok keresztényei az Ószövetség görög fordítását, a Szeptuagintát használták, nem a

³ Ez azonban nem volt mindig így. Az Ószövetséget illetően pl. a Kumránban talált Ószövetség-kéziratok szövege számos helyen eltér a ma általánosan használt héber Ószövetségnek, az ún. textus massoreticus-nak a szövegétől. Az ún. Hetvenes fordítás is sok eltérést ill. többletet tartalmaz, ami azt mutatja, hogy az a héber szöveg, amiből ez a fordítás készült, nem volt azonos a ma használatos héber szöveggel. Az egységesítést a középkor elején végezték el a zsidó tudósok, és ettől kezdve kötelezően csak ezt a szöveget tekintik szentnek és hitelesnek. Egyetlen szó, egyetlen betű sem térhet el ettől az egyes kéziratokban, kiadásokban.

héber Ószövetséget. A keresztény kéziratmásolók soha nem dolgoztak olyan aggályos pontossággal, mint a zsidó kéziratmásolók. Ennek következménye az a számtalan szövegváltozat, amely a fellelhető keresztény kézből származó görög Szentírás-kéziratokban megfigyelhető. És a keresztények körében az is egészen természetes volt a legkorábbi időktől kezdve, hogy a szent szövegeket az adott nép nyelvére lefordítsák. Már az első századokban születtek ilyen fordítások, pl. a szír, a kopt, a latin, az örmény stb. szentírásfordítások.

Születhettek szövegváltozatok, készülhettek bármely nyelven fordítások, egyazon nyelven különbözőek is, mert nem a nyelv, a szöveg, a betű volt a szent, hanem a tartalom, a tanítás, amelyet az egyház örökölt, ellenőrzött, hordozott és hirdetett – a rendelkezésre álló szöveggel a kezében, azt felolvasva, értelmezve, magyarázva.

Régebben előfordult, hogy egy-egy jól bevált fordítás, mint pl. a latin Vulgáta, hosszú évszázadokon át alkalmas volt az isteni üzenet közvetítésére, főleg azért, mert maga a nyelv nem változott. A népek nyelvei azonban élnek és változnak, ezért szükségyszerű a régi fordítások revideálása, sőt új fordítások készítése. Így gyakran előfordul, hogy egymás mellett él több fordítás is. Van aki a régihez ragaszkodik, mert annak fordulatai, megfogalmazásai a szívéhez nőttek, mások az újabb, a nyelv mai állásához közelebb álló fordításokat kedvelik. Ha az egyház minden adott korban kötelezően csak egyetlen fordítás használatát engedélyezné, elősegítené a fundamentalizmusnak, a szövegközpontúságnak az érvényre jutását. A tartalom és üzenet helyébe könnyen a betű kerülne. Ez minden korban csábító, mert sokkal egyszerűbb egy adott szöveget szentnek tartani és arra esküdni, mint a szöveg mélyén, a különböző fordítások mögött rejlő igazságot keresni. A sokféleség bonyolultabbá teszi a dolgunkat, gondolkodásra készíten, keresésre kényszerít. A különböző fordítások mindegyike valójában tökéletlen próbálkozás a mélyben rejlő, egy az egyben kimondhatatlan igazság megfogalmazására, közvetítésére. Minél többféle (ellenőrzött, jóváhagyott) megfogalmazást ismerek, annál többet sejtehetek meg a tulajdonképpen mondanivaló lényegéből.

A magam részéről nem lennék híve a kötelező egységesítésnek. Ez egyébként szöges ellentétben is állna az egyház kétezer éves gyakorlatával. – Ami a szövegek megkeresését illeti, sajnos, nem áll rendelkezésünkre minden fordításhoz konkordancia. Amikor tehát konkordanciát használunk, tartjuk magunknál azt a fordítást, amelyhez a konkordancia készült. De a mai, kompjüterizált világban lassanként már ez sem probléma. Az interneten megtalálható a legtöbb fordítás szövege, sőt, akár le is tölthető. Egy kattintással megtalálhatunk benne bármilyen keresett szöveget.

b) A Neovulgáta szerepe és jelentősége – A II. Vatikáni Zsinat rendelkezése nyomán az egykori Vulgáta latin bibliafordítás szövegét revideálták a Biblia eredeti szövegét helyreállítani hivatott *szövegkritika* mai állása ill. eredményei alapján. Az egyház szándéka szerint az így elkészült Neovulgáta bibliafordítást, annak megoldásait kell követnie minden népszerű bibliafordításnak. Ennek a kritériumnak a három említett magyar bibliafordítás közül – ismereteim szerint – egyedül a Káldi-Neovulgáta Bibliafordítás felel meg.

c) Gyermekbibliák és "rétegbibliák" – A gyermekbibliák nem Bibliák, hanem a bibliai történetek elbeszélései a gyermekek számára érthetően és élvezhetően megfogalmazva, jobbra színes illusztrációkkal. Ezek használata mindenképpen ajánlott és hasznos mindaddig, amíg a gyermek alkalmassá nem válik arra, hogy a tényleges evangéliumi, bibliai szövegeket hallja, olvassa. Magyar nyelven is többféle gyermekbiblia létezik ill. kapható.

A "rétegbibliák" tényleges bibliák, de a nyelvezetük ill. a fordítás módja sajátosan egy adott társadalmi réteget céloz meg. A legismeretebb és legelterjedtebb az ún. köznyelvi fordítás (német, angol, francia, olasz stb.), amely messzemenőig igyekszik a köznyelv szavait, képeit, kifejezőeszközeit alkalmazni a fordítás során, elsősorban azokat az olvasókat tartva szem előtt, akik számára a vallási-teológiai kifejezések idegenek vagy ismeretlenek. Készülnek emelkedettebb nyelvezetű bibliafordítások is, esetenként pedig szöveghűsége törekvők, hogy az érdeklődő olvasót közelebb segítsék a biblia eredeti nyelvű szövegéhez, megfogalmazásaihoz. Ilyen szöveghű fordításrészletek olvashatók például a legtöbb bibliakommentárban.

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Biblia Éve 2008 – Társulatunk a Biblia Éve püspökkari felelősének, Dr. Bábel Balázs kalocsai érseknek a megbízásából jelentős mértékben igyekezett hozzájárulni ezen ünnepi, hálaadó esztendő sikeréhez. Honlapunkon összegyűjtöttünk és egy helyen mindenki számára elérhetővé tettünk minden általunk ismert rendezvény meghívóját, programját, illetőleg az azokról készült beszámolókat. Kiadványaink nagy segítséget jelentettek az ünneplő közösségeknek: az Aranybiblia, a Családi Biblia, a Missziós Evangélium (Jn ev.), az Új Ország (Mk ev.), a CD-n és DVD látható-hallható vallomások, előadások sorozatai. Százhoz is közel áll azon alkalmak és helyszínek sora Budapesten, szerte az országban és határainkon túl, ahol munkatársaink előadásokat, bemutatókat, képzéseket tartottak. Több bibliakiállításhoz Társulatunk kölcsönözte a kiállítás anyagát (pl. a csörögi, újpesti, keceli bibliakiállításhoz). Örömünkre szogál, hogy a Biblia Éve várakozáson felül sikeresnek bizonyult, és ehhez Társulatunk is nagy mértékben hozzájárulhatott. – A programok honlapja: www.biblia-tarsulat.hu

Meghívó – A Biblia Éve a vége felé közeledik. A Szondi utcai **Szent Család templomban** ünnepélyes megnyitó szentmisét tartottunk január 1-jén, ugyanígy szeretnénk **az évet lezárni 2009. jan. 1-jén este a 6 órai szentmise keretében**. A Mária Rádió ezt a szentmisét is élőben közvetíti. Ennek a szentmisének a keretében tartjuk a Magyar Katolikus Családegyesület, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat és **az Új Ember közös bibliai játékanak eredményhirdetését. Sillye Jenő új, bibliás CD-jének bemutatója** is kapcsolódik az ünnepi eseményhez.

A Szent Család Plébánia és a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat szeretettel vár mindenkit 2009. január elsején, Újév napján este hatkor a Biblia évét befejező hálaadó szentmisére.

Füzes Ádám plébános

Szt. Család Plébánia

Tarjányi Béla ügyv. elnök

Szt. Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Közgyűlés – Szeptember 29-én megtartottuk Társulatunk ezévi közgyűlését. Az együttlét egyben az új évad megnyitását is jelentette, amelyet szentmisével ünnepeltünk, és kértük Isten áldást munkánkra. A közgyűlésen a munkatársak beszámoltak az elmúlt mozgalmas évben végzett munkánkról: Gelley Anna irodavezető, Horvay Mária imacsoport-vezető, Székely István szerkesztő, Vágvölgyi Éva főtitkár, továbbképzési csoportvezető és Tarjányi Béla ügyvezető elnök. Tarjányi Béla tájékoztatta a Közgyűlést az elmúlt év során elért eredményekről, a Társulat anyagi helyzetéről és néhány fontosabb megvalósítandó tervünkről (öregbetűs Újszövetség és teljes Cigány Biblia kiadása stb.).

A magyar biblikus professzorok ezévi második szakmai értekezlete – A magyar biblikus professzorok október 20-án megtartották ezévi második szakmai értekezletüket Budapesten, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Teréz körúti központjában. Az értekezleten két vitaindító előadás hangzott el: Kocsi György és Csernai Balázs. Az előadásokat jó hangulatú szakmai vita követte.

Cigány Biblia – Amint már jeleztük, egy éve befejeződött az Ószövetségi Szentírás cigány (lovári) nyelvű fordítása is, így kiadásra kerülhet a teljes Biblia cigány fordítása. Miután a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia által jóváhagyásra került az új rész fordítása is, a kiadás folyamatban van, és reményeink szerint még a Biblia Évében megjelenik Karácsonyra. Ez lesz a világon az első cigány nyelvű teljes szentíráskiadás.

Biblikus Figura készítő kurzusok – Társulatunk Augusztus 7-8-ig a Bibliatársulat központjában megtartottuk újabb Biblikus Figura készítő kurzusunkat. Ezúttal a Szeged-Csanádi Egyházmegye katekétái voltak a résztvevők. Minden résztvevő Kis Jézust tartó Mária- és Szent József-alakot készített, és felkészültek arra, hogy gyűjteményüket otthon is tovább gazdagítsák. Decemberben két újabb Biblikus Figura készítő kurzus volt: 6-án Budafokon Vargha Zsolt plébános és Rákóczi Sarolta szervezésében, 12-14. között pedig a Biblia-központban öt anyuka készített saját családja számára betlehemi figurákat. A budafoki résztvevők minden vasárnap kihelyezik a templomban ezeket a figurákat a vasárnapi evangélium szemléltetéséhez – a hívek nagy örömére.

A kurzusokat munkatársunk, Gelley Anna vezette, aki évekkkel ezelőtt megszerezte Ausztriában a kurzusvezetői képesítést, és már számos kurzust vezetett a Bibliaközpontban és több más helyszínen. Az így készült figurák kitűnően alkalmasak a biblia történetek szemléltetésére. – A figurákkal Társulatunk évek óta részt vesz a Betlehemi Jászol kiállításon (Városliget, Mezőgazdasági Múzeum, dec.-jan.)

Öregbetűs Újszövetség – Régóta jelezték már igen sokan, hogy az idősebb korosztályba tartozó szentírás-szerető hívek gyakorta nehezen tudják olvasni, használni az egyébként nagyon közkedvelt, hordozható Szentírásainkat. Ezért még a Biblia Évében sikerült kiadnunk az Újszövetséget nagyobb betűkkel szedve, igen jól olvasható formában. Kérünk minden Tagtársunkat és olvasónkat, hogy tájékoztassák erről az érdekelteket. Az Öregbetűs Újszövetség kapható és megrendelhető Bibliaközpontunkban. Ára: 1960.- Ft.

Cím: **Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat** 1066 Budapest, Teréz krt. 28. 1/6. Tel.: (1) 332-2260; Fax: (1) 312-24-78. – Levélcím: **jeromos@biblia-tarsulat.hu**

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: 2008. jan. 9: Kol 1,12-20; jan. 23.: Kol 1,23; febr. 6.: Kol 2,1-6 ; febr. 20.: Kol 2,8-10; márc. 6.: Kol 3,1-4; márc. 20.: Kol 3,12-17; ápr. 3.: Kol 4,2-6; ápr. 17.: Tit 2,11-15; ápr. 28.: Róm 5,1-5.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

Kiadványainkból

1. ***Öregbetűs Újszövetség***: az Újszövetségi Szentírás nagyobb betűs, jól olvasható formában. Ára: 1960.- Ft.

2. ***Missziós Evangélium*** (János evangéliuma, kis füzet, háromféle színes borítóval, ajándékozásra). Ára: 100.- Ft.

3. ***Mindennapi Evangélium*** (Márk evangéliuma napilap formátumban, ajándékozásra. Ára: 100,- Ft.

4. ***Aranybiblia*** (nagy méretű, díszes, aranyozott verettel, templomi kihelyezésre). Ára: 24.000 Ft.

5. ***Családi Biblia*** (nagy méretű, díszes, aranynyomással, családok számára). Ára: 12.000 Ft.

6. ***Bibliaolvasó-naptár*** (a teljes Szentírás szövegének beosztása két éven át minden napra, készítette: Gyürki László). Ára: 60.- Ft.

7. ***Bibliaórák-csomag*** (A. Steiner-V.Weymann: Találkozások [5 óra], Csodák [6 óra], Példabeszédek [7 óra], A.Hecht: Közös utunk a Bibliához [módszerek]), Vágvolgyi Éva: Bibliaórák [60 óra]. A csomag ára: 4000.- Ft.

8. ***Vallomás a Szentírásról DVD I.*** (Bíró László püspök, Nemeshegyi Péter S.J., Kerekes Károly O.Cist., Vértesaljai László S.J., Tomka Ferenc, Mihályi Angyalka katekéta, Varga Béláné Irénke személyes vallomása. Ára: 600.- Ft

9. ***Vallomás a Szentírásról DVD II.*** (Erdő Péter bíboros, Márfi Gyula érsek, Zseldin Gellért püspök, Gyürki László, Takács Gyula, Gelley Anna, Riskó Mariann vallomása, Székely János püspök három előadása. Ára: 600.- Ft

10. ***A Szentföldön Jézus lába nyomán DVD*** (A Fokoláre-atyák szentföldi felvételeiből összeállította Tomka Ferenc. A főbb szentföldi helyek bemutatása és ismertetése.) Ára: 1200,- Ft.

11. ***Magyarságunk és a Biblia CD*** (Nemeskürty István, Vörös Győző és Tarjányi Béla előadása a biblikusok továbbképző konferenciáján). Ára: 600,- Ft.

Isten Szava

*Egy példány ára 250 Ft,
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

Szabadtéri betlehem Soltszentimrén

örökre megmarad
